

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Evropská centrální banka a zavádění eura v ČR

Plzeň 2012

Kallmünzerová Adéla

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Oddělení finančního práva

Diplomová práce

Evropská centrální banka a zavádění eura v ČR

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Silvie Anderlová

Plzeň 2012

Studijní program: magisterský

Studijní obor: právo a právní věda

Kallmünzerová Adéla

Evropská centrální banka a zavádění eura v ČR

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň 2012

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce JUDr. Mgr. Silvii Anderlové za její čas a cenné rady během zpracování diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala svým rodičům za finanční a morální podporu při celém studiu.

Obsah

1. Úvod.....	8-9
2. Historie ECB.....	10
2.1. Cesta k měnové unii a euru.....	10
2.2. Brettonwoodský měnový systém.....	11
2.3. Wernerova zpráva.....	11-12
2.4. Evropský měnový systém.....	12-13
2.5. Mechanismus směnných kurzů.....	13-15
2.6. Evropská měnová jednotka- ECU.....	15-16
2.7. Jednotný evropský akt.....	16
2.8. Delorsova zpráva.....	16-17
2.9. Maastrichtská smlouva.....	17-18
2.10. Hospodářská a měnová unie.....	18-21
2.11. Konvergenční kritéria.....	21-22
2.12. Výbor guvernérů.....	22-23
2.13. Evropský měnový institut.....	23-25
2.14. Evropský systém centrálních bank.....	26
3. Úkoly, cíle, funkce ECB.....	27
3.1. ECB- obecně.....	27-28
3.2. Cíle ECB.....	28-29
3.2.1. Výhody cenové stability.....	29-31
3.3. Úkoly ECB.....	31-32
3.4. Funkce ECB v Eurosystemu.....	33
3.4.1. Právní akty.....	33-34
3.4.2. Výbory.....	34-35
3.4.3. Regulační pravomoci.....	35-36
3.4.4. Plnění úkolů Evropského měnového institutu.....	36
3.5. Orgány ECB.....	36-37
3.5.1. Rada guvernérů.....	37-39
3.5.2. Výkonná rada.....	39-40
3.5.3. Generální rada.....	40-42
3.6. Nezávislost ECB.....	42
3.6.1. Institucionální nezávislost.....	42-43
3.6.2. Funkční a provozní nezávislost.....	43
3.6.3. Osobní nezávislost.....	43
3.6.4. Finanční a organizační nezávislost.....	43-44
3.6.5. Právní nezávislost.....	44
3.7. Odpovědnost ECB	44-45
4. Euro.....	46
4.1. Pojem.....	46-47
4.2. Bankovky.....	47-48
4.3. Mince.....	48-49
4.4. Etapy zavádění eura.....	49-50

4.5	Přechodné období pro bezhotovostní euro.....	51
4.6	Hotovostní euro.....	51-52
4.7	Pozitivní aspekty jednotné měny.....	52-53
4.8	Negativní aspekty jednotné měny.....	53
4.9	Postup zavedení eura v ČR a jeho institucionální zajištění.....	53-56
4.10	Scénáře zavedení eura.....	56
4.10.1	Madridský scénář.....	56
4.10.2	Big Bang.....	56-57
4.10.3	Big Bang phasing- out.....	57-58
5.	Harmonizace bank ČR a ES	59-60
5.1	První bankovní směrnice.....	60-61
5.2	Druhá bankovní směrnice.....	61-62
5.3	Další direktivy.....	62-63
5.4	Snahy České republiky v oblasti harmonizace bankovníctví.....	63-64
5.5	Legislativa České republiky pro přijetí eura.....	64
5.5.1	Primární právo EU.....	64-65
5.5.2	Sekundární právo EU.....	65
5.5.3	Judikatura Evropského soudního dvora.....	65
5.6	Úkoly České národní banky v přijetí eura.....	66
	Závěr.....	67-68
	Resumé.....	69
	Literatura a zdroje.....	70-71
	Přílohy.....	72

1. Úvod

Téma mé diplomové práce Evropská centrální banka a zavádění eura v ČR jsem si vybrala vzhledem k aktuálnosti pojmu této evropské instituce a evropské měny v poslední době. Evropská centrální banka i euro jsou v současných dnech velmi často propírány médii. Důvodem je, že se eurozóna potýká s velkou finanční krizí, díky obrovským dluhům některých členských států. A právě v této situaci sehrává Evropská centrální banka svou úlohu. Jejím úkolem je mimo jiné, podílet se na pokusu o vyřešení této nepříjemné situace s co nejmenšími fatálními následky. Evropská centrální banka by tak měla financovat většinu států eurozóny. Já se ve své diplomové práci ovšem budu věnovat konkrétněji instituci Evropské centrální banky a pokusím se toto jedinečné impérium co nejlépe vystihnout a kriticky zhodnotit. V druhé půlce práce se budu věnovat jednotné evropské měně států eurozóny -tedy euru a možnosti jeho přijetí i Českou republikou.

Má první kapitola s názvem Historie ECB se snaží vytyčit důležité historické milníky vedoucí k vytvoření Hospodářské a měnové unie, Evropské centrální banky i eura. Věnuji se zde i Maastrichtské smlouvě a jejím čtyřem konvergenčním kritériím, jejichž splnění je nezbytné pro přijetí společné měny. Závěr této kapitoly obsahuje vytvoření Evropského systému centrálních bank v čele právě s Evropskou centrální bankou.

Druhá kapitola je věnována konkrétněji Evropské centrální bance. Vytyčuji zde její hlavní úkoly, cíle i funkce, stejně tak jako její orgány. Nezbytnou součástí této práce je i její členitá nezávislost a odpovědnost.

Ve třetí kapitole se zaměřuji na další z aktuálních pojmů současné doby a tím je euro. Snažím se vysvětlit nejen jeho vznik, ale i vznik jeho názvu a symbolu. Představuji mince a bankovky a význam i původ jejich vzorů. Dále následuje vystihnutí etap zavádění eura a přechodných období pro jejich bezhotovostní i hotovostní formu. Za důležité považuji uvědomění si pozitivních i negativních aspektů této měny, proto i ty zde vytyčuji. Kapitulu uzavírá postup zavedení eura v České republice včetně jednotlivých možných scénářů a výběr toho nejvhodnějšího.

Jako poslední kapitolu jsem zvolila Harmonizaci bank ČR a ES. Tuto kapitolu mohu považovat za stěžejní vzhledem k mému studiu, jelikož je nejvíce přiblížena

mému právnímu zaměření. Prostor je zde věnován první i druhé bankovní směrnici a dalším důležitým direktivám, kde se zamýšlím i nad jejich nedostatky. Nechybí zde snahy ČR o harmonizaci bankovníctví, dále legislativní rámec přijetí nové měny i úkoly České národní banky v rámci přijetí eura, jelikož právě ona zde bude mít největší význam.

2.Historie ECB

2.1 Cesta k měnové unii a k euru

Nejprve bych chtěla objasnit, jak to vše vlastně začalo. Zlomem by mohl být jeden ze tří následujících bodů. Prvním z bodů, který mohl zapříčinit počátek vývoje hospodářské a měnové unie jsou tzv. Římské smlouvy.¹ Tyto smlouvy vstoupily v platnost 1.ledna 1958. Autoři těchto smluv ale ještě o společné měně nepřemýšleli, cíle této smlouvy byly mnohem více omezené. Jednalo se o vytvoření celní unie a společného hospodářského trhu a nevyžadovala se integrace v měnové oblasti. V této době také byly všechny státy Evropského hospodářského společenství (dale EHS) součástí tzv. Brettonwoodského systému. Jednalo se o mezinárodní měnový systém, který tou dobou relativně dobře fungoval. Dalším možným počátečním bodem by mohl být rok 1989. V tomto roce totiž Evropská rada dala podnět k zrealizování Hospodářské a měnové unie (dale HMU) do konce století. Jako posledním a asi nejvhodnějším bodem by mohl být rok 1962. V tomto roce dne 24.října totiž Evropská Komise předložila její první návrh HMU, nazývaný jako Marjolinův plán. Díky tomuto plánu byla konečně vedena první, i když velice omezená opatření v rámci měnové spolupráce. Cílem tohoto plánu bylo, aby celní unie do konce šedesátých let vyústila v hospodářskou unii s neodvolatelně stanovenými kurzy mezi měnami členských zemí. Jak jsem již ale řekla, Brettonwoodský systém v té době zajišťoval kurzovou stabilitu a nebylo tedy potřeba nového institucionálního uspořádání.

¹ Tyto smlouvy vstoupily v platnost 1.ledna 1958 a jedná se o Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Tato společenství vznikla vedle Evropského společenství uhlí a oceli. To bylo založeno na 50 let v roce 1952.

2.2 Brettonwoodský měnový systém:

Dne 1.-22.7.1944 se v lázeňském městečku Bretton Woods konala mezinárodní měnová a finanční konference, které se účastnilo 44 států. Výsledkem těchto jednání bylo mimo jiné také stabilizování mezinárodního měnového systému, který spočíval na vzájemně relativně pevných paritách měn členských zemí. Tyto měny byly poté zakotveny na vedoucí měnu, kterou byl americký dolar.

Padesátá a šedesátá léta dvacátého století byla nesporně obdobím velkého hospodářského vzrůstu, avšak se v této době začaly také objevovat problémy spojené se systémem pevných směnných kurzů, přijatým na konferenci v Bretton Woods. Na začátku sedmdesátých let se tento systém pevných avšak přizpůsobitelných kurzů zhroutil. Následkem této události byla samozřejmě reakce členských států, které reagovaly výraznou divergencí svých hospodářských politik.

Důvodem bylo, že se koncem šedesátých let velmi pozměnilo mezinárodní prostředí. Členské země EHS se rozcházely v jejich prioritách týkajících se hospodářské politiky. Narůstaly rozdíly mezi cenami a náklady mezi státy a to vedlo k několika krizím v oblasti směnných kurzů a platební bilance. Evropská komise pak v roce 1969 předložila tzv. Baareho plán, který měl vést ke vzniku specifické měnové identity Společenství.

2.3 Wernerova zpráva:

Na základě tohoto plánu se v Haagu setkali hlavy států a předsedové vlád a učinili výzvu k Radě ministrů, aby vytvořila plán k zrealizování HMU v etapách. Na popud Evropské rady zasedající v nizozemském Haagu tedy zpracovala skupina odborníků v čele s ministerským předsedou Pierrem Wernerem dokument nazývaný Wernerova zpráva. Tento dokument byl představen v březnu roku 1970 a obsahoval konkrétní kroky k zrealizování projektu hospodářské a měnové unie.

Wernerova zpráva byla v podstatě zesnoubením dvou rozdílných názorových koncepcí.

Stály zde proti sobě dvě skupiny zemí. Jednou z nich bylo Německo a Nizozemí-představitelé tzv. ekonomické školy, která vycházela z představy pozvolné měnové integrace, podmíněné výrazným pokrokem v nominální konvergenci, jako důležité podmínky pro zavedení společné měny.

Naproti tomu stála Belgie, Francie, Lucembursko, které reprezentovaly tzv. monetaristickou školu. Tato skupina prosazovala rychlou měnovou integraci s brzkým zafixováním měnových kurzů mezi budoucími účastníky měnové unie. Záměrem bylo vytvoření silného tlaku na koordinaci ostatních hospodářských politik a zrychlit tak konvergenci.

Cílem Wernerovy zprávy bylo vytvoření měnové unie ve třech etapách v průběhu deseti let. Závěrem mělo být neodvolatelné zafixování vzájemných kurzů. Úlohou centrální banky by pak mimo jiné mělo být rozhodování o měnové politice a spravování devizových rezerv. Dalším bodem zprávy bylo doporučení zavést neomezenou směnitelnost měn, provést důkladnou centralizaci fiskálních politik a uvolnit přeshraniční pohyb kapitálu.

Tento cíl Wernerovy zprávy, tedy vytvoření měnové unie do roku 1980 ovšem nebyl uskutečněn. Jedním z důvodů byl právě pád Brettonwoodského systému a první ropný šok. Wernerův plán byl odložen na dobu neurčitou. Avšak na jeho doporučení navázala přibližně za dvacet let Delorova zpráva. Ale o tom až později.

2.4 Evropský měnový systém:

Proces měnové integrace začal znovu v březnu roku 1979 a to vytvořením Evropského měnového systému (dale EMS). Evropský měnový systém je výsledkem dohody mezi centrálními bankami členských států ES, kde tato dohoda byla uzavřena 13. března 1979 na základě Rezoluce Evropské rady přijaté v Brémách dne 5. července 1978 o Evropském měnovém systému a otázkách souvisejících - říká se jí tzv. Brémská rezoluce a díky této dohodě se pak

Evropský měnový systém v letech 1979-1998 stal základem měnových vztahů

mezi členskými státy ES/EU.²

Vyplývá z obou dokumentů bylo hlavním smyslem EMS vytvořit mezi členskými zeměmi užší spolupráci v měnových otázkách s cílem vytvořit v Evropě zónu měnové stability. EMS měl dvě hlavní části:

Mechanismus směnných kursů (ERM),
Evropskou měnovou jednotku (ECU).

2.5 Mechanismus směnných kursů

ERM, neboli Exchange Rate Mechanism, stanovil všem zúčastněným měnám výši středního kurzu vůči ECU. *„Pomocí tohoto kurzu byla vytvořena síť dvoustranných směnných kursů. ERM tak byl systémem stálých kursů s přizpůsobitelnými směnnými kurzy. O přizpůsobování směnných kursů se rozhodovalo po vzájemné dohodě ministrů financí členských zemí a guvernérů centrálních bank za účasti Komise ES.“³*

² Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.44

³ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.44

Od vytvoření ERM dne 13.března 1979 se staly jeho účastníky tyto státy:

Tabulka č.1- členi ERM

Stát	Měna	Členem ERM od
Belgie	BEF	13.3.1979
Dánsko	DKK	13.3.1979
Finsko	FIM	14.10.1996
Francie	FRF	13.3.1979
Irsko	IEP	13.3.1979
Itálie	ITL	13.3.1979-17.9.1992, od 25.11.1996
Lucembursko	LUF	13.3.1979
Německo	DEM	13.3.1979
Nizozemsko	NLG	13.3.1979
Portugalsko	PTE	6.4.1992
Rakousko	ATS	9.1.1995
Řecko	GRD	28.2.1998
Španělsko	ESP	19.6.1989
Švédsko	SEK	27.2.1998
Velká Británie	GBP	27.2.1998

Zdroj⁴

Podstatou ERM byla závaznost centrálních bank zúčastněných států k tomu, aby umožnily kolísání směnného kurzu svých měn jen ve stanoveném rozmezí. Tento rozsah byl v letech 1979-1993 stanoven na +/- 2,25%, byla zde ovšem možnost jeho přechodného rozšíření na +/- 6% a to u států, které se v té době potýkaly s měnovou nestabilitou.⁴ V srpnu roku 1993 byla zaznamenána četnost výkyvů EMS a tak byl ministry financí a guvernéry centrálních bank přijat tzv. Bruselský kompromis, který se

⁴ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.44

stal základem pro přijetí nových flukтуаčních pásem +/- 15%.⁵ Výsledkem tedy bylo, že vyskytlo-li se nebezpečí, že dané rozpětí by mohlo být přesaženo, bylo povinností centrálních bank provést intervenci na devizových trzích. Banky v této intervenční povinnosti nebyly omezeny výší použitelných částek. Pokud centrální banka neměla k dispozici potřebné devize, pak jí byl poskytnut speciální úvěrový a výpomocný systém.

2.6 Evropská měnová jednotka-ECU:

Začnu následující citací: „Evropská měnová jednotka (European Currency Unit), byla představena jako nástupce EUA⁶ a jako zúčtovací jednotka EMS politickou rezolucí ze zasedání Evropské rady v Bruselu v prosinci 1978 a odpovídajícím způsobem zakotvena právně, a to dohodou centrálních bank o Evropském měnovém systému z roku 1978, účinnou od března 1979 a provedenou Nařízením Rady (ES) č. 3180/78 z 18.prosince 1978 vztahujícím se k Evropskému měnovému systému. Toto nařízení pozbylo platnosti 3.ledna 1995.“⁷

Abych vysvětlila pojem ECU, je potřeba říci, že se nejedná o měnu v právním slova smyslu. Jedná se o měnový koš, ve kterém jsou ve stanoveném poměru měny členských zemí, které ve vzájemném poměru sloužily jako poměr k výpočtu denní hodnoty.

Právní režim ECU od roku 1997 až do roku, kdy byl nahrazen společnou měnou euro, tedy do roku 1999 upravovalo Nařízení Rady (ES) č. 1103/97 ze 17.června 1997 o některých opatřeních souvisejících se zavedením eura.⁸

V květnu roku 1998 přestal Evropský měnový systém plnit svou funkci a v lednu roku 1999 byl nahrazen Evropským měnovým systémem 2. „EMS 2 se od svého předchůdce liší ve dvou podstatných znacích. Za prvé, zánikem ECU odpadl jeden

⁵ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.45

⁶ EUA- evropská zúčtovací jednotka (European Unit of Account)

⁷ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.45

⁸ http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/nar_1103_97.pdf

*z komponentů jeho předchůdce, totiž měnový koš ECU.*⁹A za druhé se nová jednotná měna stala kotvou ostatním měnám zúčastněným v ERM 2. Účast států v ERM 2 se zakládá na dobrovolnosti, samozřejmě je ale nutnou podmínkou pro zavedení jednotné měny-eura. Jako prvními členy se staly Řecko a Dánsko.

2.7 Jednotný evropský akt:

V předešlých řádcích jsem nastínila vývoj evropské měnové unie. Dalším stěžejním mezníkem byl Jednotný evropský akt z roku 1986, který doplnil smlouvu o EHS. Jeho hlavním cílem bylo zavedení jednotného trhu. Tento jednotný evropský akt byl de facto právní základ pro další rozvoj měnové unie a to i EMS protože obsahoval podstatné principy Brémské rezoluce. *„Jednotný evropský akt doplnil do Smlouvy o EHS článek 98 o spolupráci v hospodářské a měnové politice. Uvedený článek říká, že členské státy musejí spolupracovat tak, aby zajistily konvergenci hospodářské a měnové politiky ve smyslu článku 104 Smlouvy o ES. Tento článek o ES požaduje, aby každý členský stát sledoval hospodářskou politiku, nezbytnou pro zajištění vyváženosti platební bilance a pro posilování důvěry v jeho národní měnu, za současného udržování vysoké zaměstnanosti a pevných cen.*“¹⁰

2.8 Delorsova zpráva:

V červnu roku 1988 zasedala v Hannoveru Evropská rada, která potvrdila svůj záměr vytvoření hospodářské a měnové unie. Za tímto účelem pověřila pracovní výbor, který vedl Jacques Delors, tehdejší předseda Evropské komise. Tato pracovní skupina byla složena z guvernérů národních bank ES. Dalšími členy se stali: tehdejší generální

⁹ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.46

¹⁰ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s.47

ředitel Banky pro mezinárodní platby Alexandre Lamfalussy, dalším byl tehdejší prezident Banco Exterior de España Miguel Boyer a dánský profesor ekonomie Niels Thygesen. Úkolem bylo navrhnout konkrétní etapy, které by směřovaly k již zmíněné unii. Tato studie je známa pod názvem Delorova zpráva a dočkala se svého schválení v červnu 1989 na zasedání Evropské rady.

Jak jsem již zmínila na začátku, Delorova zpráva byla fakticky pokračováním původního plánu o vytvoření měnové unie, který byl ovšem neúspěšný, tedy pokračováním Wernerovy zprávy. Cílem Delorovy zprávy tedy také bylo vytvoření unie ve třech krocích, které na sebe měly vzájemně navazovat, ovšem nestanovila konkrétnější délku jednotlivých etap. *„Přiklonila se též k postupnému zužování fluktuálních pásem a k omezení změn centrálních parit pouze na výjimečné situace, aby nakonec mohlo být přistoupeno k neodvolatelnému zafixování kurzů. Na rozdíl od Wernerovy zprávy Delorosa zpráva nepožadovala, aby centralizovaná měnová politika byla doprovázena vysokým stupněm centralizace fiskálních kompetencí, Přimlouvala se však za přijetí pravidel pro obezřetné chování národních rozpočtů, zprvu založených na dobrovolné koordinaci a po přechodu do stádia měnové unie podpořených sankcemi. Také položila důraz na politiky sledující zefektivnění vnitřního trhu, mezi nimi úplnou liberalizaci kapitálových toků. Mnohem důslednější byla též v důrazu na institucionální zázemí měnové unie, kdy za jednu z priorit označila ustavení nezávislého Evropského systému centrálních bank, který by byl pověřen mandátem pečovat o cenovou stabilitu.“¹¹*

Většina námětů, které Delorova zpráva obsahovala, byla posléze převzata do Maastrichtské smlouvy.

2.9 Maastrichtská smlouva:

Mluvíme-li o Maastrichtské smlouvě, jedná se o Smlouvu o Evropské unii. Tato smlouva byla podepsána v Maastrichtu únorem roku 1992 a 1. listopadu roku 1993 vstoupila v platnost. Smlouva o Evropské unii se zabývá kromě problematiky politické

¹¹ http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=D

unie také vytvořením hospodářské a měnové unie. Co se týče politické části, zmínila bych zakotvení pojmu Evropská unie a dále to, že díky tomuto dokumentu měla každá evropská země právo být členem EU. Touto smlouvou byla zakotvena tzv. chrámová struktura, která se skládá ze tří pilířů. První pilíř integrace v ekonomické oblasti doplnil druhý pilíř v oblasti mezinárodní a bezpečnostní politiky a nakonec třetí pilíř, kterým byla spolupráce v oblasti justice a vnitra. Dalším významným bodem bylo zavedení občanství EU.

Zásadním zlomem této smlouvy ovšem bylo dosažení cíle vytvoření hospodářské a měnové unie. Opět byl postup vývoje měnové unie rozložen do tří etap, ale zde již byla pevně stanovena data. Nejvzdálenějším termínem, kdy měla měnová unie vzniknout, byl ustanoven 1. leden roku 1999. Nezbytnou součástí bylo zformulování tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií, která bylo nutné splnit, jako podmínku účasti v měnové unii a o kterých bude pojednáno níže. Členství v měnové unii bylo pro všechny státy povinné. Jedinou výjimkou bylo Dánsko a Velká Británie, které společnou měnu po vyjednávání zavést nemusely. V čele měnové unie pak měla stát Evropská centrální banka a zajišťovat tak její institucionální zabezpečení a starat se též o cenovou stabilitu.

2.10 Hospodářská a měnová unie:

Hospodářskou a měnovou unií je nazýváno takové stadium evropské integrace, které spojuje rozvinutý jednotný trh a měnovou unii. Jedná se tedy o tzv. princip paralelismu, který vyžadoval společný pokrok v obou dvou zmiňovaných oblastech. Důvodem vzniku Evropské měnové unie byla snaha zamezit zápornému působení labilního USD na členské státy Evropského společenství, které jak narušovalo, tak brzdilo ekonomickou integraci zvenčí a také snaha o nastolení pevných měnových vztahů mezi těmito státy. Jak jsem již zmínila, legislativní oporu získala Evropská měnová unie ratifikací Maastrichtské smlouvy, která zavazovala členské země EU s výjimkou Velké Británie a Dánska, usilovat o vybudování EMU ve třech na sebe navazujících fázích.

Dle Delorsovy zprávy měla být první etapa realizace hospodářské a měnové unie zahájena 1.července 1990. Byly pro ni dány cíle, které mohly být plněny v intencích stávajícího smluvního rámce. Znamenalo to zrušení v podstatě veškerého omezení volného pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi. Dále byla zvýšena spolupráce mezi centrálními bankami a odstraněny veškeré restriktce vůči ECU. Důraz byl kladen také na uplatnění opatření, které byla potřeba pro harmonizaci právních předpisů v oblasti postavení Evropské centrální banky a její měnové politiky. Připomenou článek 73b Smlouvy o ES, ve kterém je stanoven právě zákaz omezení pohybu kapitálu a stejně tak zákaz omezení plateb mezi členskými zeměmi a členskými zeměmi s třetími zeměmi. Článek 104 a 104a říká, že dalším cílem této fáze je zakázat získávání úvěrů od centrálních bank a přímý odkup pohledávek vlád a jiných veřejných podniků či veřejně právních orgánů centrálními bankami.

Stručně řečeno hlavním cílem této fáze bylo dosažení jednotného trhu a to ke konci roku 1992, dále pak podpora konvergencí mezi zeměmi především ve vývoji míry inflace, výše úrokových sazeb a kurzové stability. Celý tento úkol byl zaštiťován a zabezpečován Výborem guvernérů, kterému se budu věnovat později.

Díky zavedení jednotného vnitřního trhu byly v podstatě odstraněny překážky volného pohybu služeb, zboží, podnikatelských aktivit i kapitálu pracovních sil. Vytvořením Evropského hospodářského prostoru, podepsáním preferenčních smluv, asociačními dohodami i spojením států EU se státy ESVO¹² byl ještě více rozšířen prostor pro podnikání. Rada ministrů financí členských států EU, známá jako ECOFIN pak dohlížela na hospodářskou politiku těchto států.

V roce 1991 se konala mezivládní konference HMU, jelikož k realizaci druhé i třetí fáze výstavby hospodářské a měnové unie bylo nutné upravit Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství, kterou známe také pod názvem Římská smlouva a to z důvodu potřeby zavedení institucionální struktury.

Právě tato jednání dala za vnik již zmíněné Smlouvě o Evropské unii. Jejím obsahem je mimo jiné úprava Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, stejně tak jako změna názvu této smlouvy na Smlouvu o založení Evropského společenství. Dále stanovila protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky a také protokol o statutu Evropského měnového institutu.

¹² Těmito státy jsou Lichtenštejnsko, Norsko a Island.

Druhá fáze hospodářské a měnové unie probíhala v letech 1994-1998. Přesněji tedy začala 1.ledna 1994 a to založením Evropského měnového institutu. Jeho hlavní úkol bylo vytváření organizačních, regulatorních a logistických předpokladů, které byly nezbytné k přechodu do závěrečné třetí fáze. Tato etapa měla za cíl posilovat ekonomickou konvergenci, posilovat nezávislost národních centrálních bank, zvýšit kooperaci v oblasti monetární politiky, zamezit centrálním bankám poskytovat úvěry veřejnému sektoru a ve finále podnikat přípravy na třetí fázi HMU. Během této druhé fáze také došlo k dalšímu rozšíření EU. Dalšími přistoupivšími státy byly k 1.lednu 1995 Rakousko, Finsko a Švédsko. Květnu roku 1998 bylo na vrcholném zasedání EU oznámeno, že jedenáct států EU splnilo kvalifikační kritéria a staly se tak zakládajícími členy EMU. Pro upřesnění se jedná o Irsko, Belgie, Francii, Itálii, Finsko, Německo, Nizozemí, Španělsko, Lucembursko, Rakousko a Portugalsko. Měsíc na to svou činnost odstartovala Evropská centrální banka.

V roce 1998 byly neodvolatelně zafixovány kurzy těchto členských států. V prosinci roku 1995 na zasedání EU ve španělském Madridu se rozhodlo o názvu nové měny-EUR, euro a ustanovil se počátek finální etapy hospodářské měnové unie na leden roku 1999. Jak jsem již uvedla výše, dne 2.května roku 1998 se Evropská rada složená z hlav států předsedů vlád členských států EU rozhodla o tom, které členské země vstoupí do poslední etapy HMU a to k 1.lednu 1999. Evropská rada při tomto rozhodování vycházela z výsledků plnění konvergenčních kritérií (vysvětlím níže) dle Smlouvy o EU. Následovalo ustavení Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

Závěrečné stadium HMU bylo tedy zahájeno 1.ledna 1999 a je spojeno s nezvratným zakotvením měnových kurzů. Tato fáze byla v podstatě rozdělena na dvě. A to v letech 1999-2001 kdy došlo k zavedení jednotné měny-eura v bezhotovostní formě a také k vytváření společné jednotné měnové politiky Evropským systémem centrálních bank. Počátek nové evropské měny byl stanoven na 1.ledna 2002. Je nezbytné také zmínit, že se stal účinným Pakt stability a růstu¹³ a platným Směnný mechanismus měnových kurzů 2. Pak následovalo přechodné období, které trvalo tři roky a po jeho uplynutí byl zahájen proces výměny oběživa. Výsledkem tohoto procesu

¹³ Pakt stability a růstu je dohoda mezi členy eurozóny ohledně koordinace jejich rozpočtových politik

bylo nahrazení národních bankovek a mincí eurem, z kterého se tak stalo jediné zákonné platidlo na území eurozóny.¹⁴

Dvanáctým členským státem, který vstoupil do třetí fáze HMU se 1.ledna 2001 stalo Řecko. Dne 1.ledna 2007 jako třináctý stát přistoupilo Slovinsko, v roce 2008 pak Malta a Kypr a k 1.lednu 2009 Slovensko. Vstupem do eurózonu se tak jejich centrální banka stala součástí Eurosystemu.¹⁵

2.11 Konvergenční kritéria:

Maastrichtská konvergenční kritéria jsou souborem pravidel, jejichž splnění členskou zemí EU je nezbytnou podmínkou pro přijetí společné měny euro. Jde v podstatě o to, že členské země musejí pro přijetí společné měny dosáhnout vysokého stupně udržitelné hospodářské konvergence. Tato kritéria jsou dána Maastrichtskou smlouvou a jejich podrobnější specifikace je obsažena v Protokolu o konvergenčních kritériích a v Protokolu o postupu při nadměrném schodku, které jsou součástí Maastrichtské smlouvy. Kritéria jsou stejná pro všechny státy usilující o členství v eurozóně a jsou pravidelně hodnocena Evropskou centrální bankou a Evropskou komisí. Velký důraz je kladen na udržitelnost, tj. schopnost států dokázat, že je budou plnit i v dalších letech a nebudou ohrožovat celistvost a stabilitu HMU.

Konvergenční kritéria jsou čtyři a to:

- 1) vysoký stupeň cenové stability patrné z vývojové inflace
- 2) dlouhodobá udržitelnost veřejných financí hodnocené prostřednictvím vývoje vládního deficitu a vládního dluhu
- 3) stabilita měnového kurzu , který je hodnocen pohybem kurzu uvnitř normálního flukтуаčního rozpětí systému ERM 2 po období dvou let bez devalvace

¹⁴ Eurozóna je oblast členských států EU, které přijaly euro

¹⁵ Eurosystem sestává z Evropské centrální banky a z národních centrálních bank států eurozóny

4) stálost nominální konvergence, která se odráží v úrovni dlouhodobých úrokových měr

Ad1) Kritérium cenové stability požaduje, aby stát ucházející se o členství vykazoval dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu, jejíž měření v průběhu posledního roku před šetřením nepřekročí o více než 1,5 procentního bodu míru inflace maximálně tří členských států EU, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

Ad2) Zde se sledují dva ukazatele a to poměr vládního rozpočtového deficitu k HDP, který by neměl přesáhnout 3% a poměr vládního dluhu k HDP, který má limit 60%.

Ad3) Při hodnocení tohoto kritéria je nutné, aby měna uchazečské země byla po dobu nejméně dvou let členem ERM 2 a aby byl její kurz udržován v normálním flukтуаčním rozpětí, nebyl po tuto dobu vystaven nadměrnému pnutí a aby nedošlo k devalvaci vůči měně jiného státu. Při vyhodnocování tohoto kritéria je kladen důraz na to, aby se směnný kurz pohyboval v blízkosti centrální parity.

Ad4) Toto kritérium je zaměřeno na sledování průměrné úrokové sazby uchazečského státu, která nemá překročit o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvíce tří členských států EU, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se vypočítávají na základě dlouhodobých státních dluhopisů, případně obdobných cenných papírů. Každé z těchto kritérií však zohledňuje i další faktory.

2.12 Výbor guvernérů:

Výbor guvernérů centrálních bank byl založen z podnětu Evropské komise v roce 1964. Jeho funkce byla z počátku spíše konzultativní. Postupně se ovšem jeho důležitost

rozšiřovala a ve finále byl středem měnové spolupráce mezi centrálními bankami Společenství. Guvernéři se scházeli 1x měsíčně v Basileji a projednávali společné zájmy centrálních bank. V květnu roku 1990 ho pověřila Rada dalšími úkoly, kterými byly mimo jiné konzultace v oblasti měnových politik členských států a prosazování jejich koordinace za účelem dosažení cenové stability.

2.13 Evropský měnový institut:

Evropský měnový institut byl ustaven v lednu roku 1994 v souladu s Maastrichtskou smlouvou. Tato nová instituce měla zabezpečovat technické a organizační přípravy na třetí fázi HMU. Mohu jmenovat např. návrhy, výrobu a distribuci bankovek nové společné měny, uspořádání bankovního dohledu, implementaci technických požadavků na informační a komunikační systémy, synchronizace účetních pravidel a standardů. Jejím úkolem bylo tedy především definování organizačního, logistického a regulatorního rámce, který byl nutný pro přechod ke společné měně.

Tato instituce tedy koordinovala měnovou politiku členských států v období před vznikem Evropské centrální banky.

Evropský měnový institut měl dvě hlavní funkce:

- 1) provádění příprav nutných k ustavení Evropského systému centrálních bank, k provádění společné měnové politiky a ke vzniku jednotné měny v poslední etapě
- 2) posílení spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace měnových politik

Úkoly které náležely Evropskému měnovému institutu můžeme rozdělit do pěti následujících skupin:

- 1) Konzultativní a poradenská činnost

- 2) Příprava na zavedení společné jednotné měnové politiky
- 3) Posilování koordinace měnových politik
- 4) Dozor na Evropský měnový systém a na vývoj ECU
- 5) Úschova a správa devizových rezerv centrálních bank členských zemí EU

Jedna z nejdůležitějších povinností Evropského měnového institutu byla příprava podmínek pro Evropský systém centrálních bank takovým způsobem, aby byl schopen vykonávat svou úlohu od počátku třetí fáze výstavby Hospodářské a měnové unie.

Povinnost Evropského měnového institutu vymezit organizační, normativní a logistický rámec, který byl nutný pro Evropský systém centrálních bank (skládá se z Evropské centrální banky a národních centrálních bank členských zemí EU), aby mohl plnit své úkoly ve třetí fázi Hospodářské a měnové unie a stejně tak jeho povinnost předložení tohoto rámce k rozhodnutí Evropské centrální banky k datu jejího založení, byla zakotvena v článku 117 Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen Smlouva). Na základě pověření, které vyplývá z této Smlouvy plnil EMI zejména tyto úkoly:

- přípravy pro provádění devizových operací a pro správu a držení devizových rezerv,
- podporování synchronizace postupů a pravidel pro shromáždění, sestavení a šíření rozčleněné měnové a bankovní statistiky, platební bilance a jiných finančních údajů,
- analyzování možných strategií měnové politiky a připravování postupů a nástrojů k nim nezbytných pro realizování společné měnové politiky v budoucí eurozóně,
- přípravy nových bankovek (EUR),
- snaha o zefektivnění přeshraničních plateb, podpora integrace jednotného vnitřního trhu.

Z důvodů příprav na vznik Evropského systému centrálních bank plnil EMI také další funkce a to:

- zřizování podpory pro komunikační a informační systémy, které byly nezbytné pro plnění systémových a provozních funkcí týkajících se ESCB
- připravování společných účetních pravidel pro sestavení konsolidované rozvahy ESCB ke zpravodajským účelům
- stanovení způsobů, kterými by ESCB mohl pomáhat k uplatnění postupů dozorčími orgány s cílem posílit stabilitu úvěrových institucí a finančního systému

Další z funkcí EMI byl podíl na přípravě národní a komunitární legislativy, která se týkala přestupu na poslední etapu výstavby HMU. Součástí jeho činností byla i spolupráce s jinými orgány EU při přípravách na poslední etapu. Je třeba také zmínit jeho povinnost předkládat zprávy po výzvě Evropské rady a to o spolupráci zemí eurozóny s ostatními zeměmi v měnové politice, o harmonogramu přechodu ke společné měně, o pokroku, kterého dosáhly členské země při plnění podmínek nutných pro účast v HMU. A v neposlední řadě měl také EMI povinnost pravidelně informovat o protokolu dosaženého při přípravných pracích a to zejména prostřednictvím výročních zpráv.

V prosinci roku 1996 předložil EMI Evropské radě definitivní návrh série eurobankovek. Ty měly být dány do oběhu 1.ledna 2002. Dne 25.května roku 1998 pak proběhlo jmenování prezidenta , viceprezidenta a čtyř dalších členů Výkonné rady ECB o to vládami jedenácti zúčastněných členských zemí. Jmenování bylo účinné od 1.června téhož roku a tím také byla ustavena Evropská centrální banka. Tímto okamžikem také EMI splnil své poslání a vstoupil do likvidace (článek 123 Smlouvy). Všechny přípravné práce, které náležely Evropskému měnovému institutu byly dovedeny do konce a ve zbylé části roku ECB prováděla finální zkoušky systémů a postupu.

ECB společně s národními centrálními bankami zúčastněných členských zemí vytváří Eurosystem. Tento systém utváří jednotnou měnovou politiku v poslední etapě HMU. Její činnost byla zahájena v červnu roku 1998 a převzala úkoly EMI.

2.14 Evropský systém centrálních bank:

Evropský systém centrálních bank je složen z Evropské centrální banky a z národních centrálních bank všech zemí EU. Tedy jak členů, tak i nečlenů eurozóny. ESCB nemá právní subjektivitu, jedná se jen o organizační seskupení těchto institucí. Jeho činnost se řídí Statutem ESCB a ECB, ve kterém je vysvětlena organizační struktura ESCB a jeho řídicí orgány. Jsou v něm dále uvedeny pravomoci a povinnosti ESCB co se týče měnové politiky, dále dohled nad platebními systémy, vydávání bankovek, hospodaření a další. Tento Statut byl formou protokolu připojen k Maastrichtské smlouvě.

„Podle Smlouvy o ES má ESCB na starosti provádění úkolů centrální banky v oblasti eura. Jelikož však ESCB nemá vlastní právní subjektivitu a integrace v rámci Hospodářské a měnové unie probíhá na různých úrovních, jsou hlavními aktéry národní centrální banky zemí eurozóny a ECB. Označují se jako „Eurosystém“ a vykonávají hlavní úkoly ESCB.“¹⁶

¹⁶ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.42

3. Úkoly, cíle, funkce ECB

3.1 ECB-obecně:

Tím, že členské země EU, které jsou součástí eurozóny přijaly euro, jako jednotnou měnu, vzdaly se tak jejich měnové suverenity. Nyní má odpovědnost za měnovou politiku v eurozóně Evropská centrální banka. Tato banka je základní pilíř nově vzniklého Evropského systému centrálních bank. ECB tak vznikla 1.července 1998 spolu s Evropským systémem centrálních bank. Vznik systému centrálních bank, nikoliv jediné banky k plnění úkolu v rámci eura má své ekonomické i politické důvody.

1. Založení jedné centrální banky, pro všechny země v j eurozóně je z politických důvodů nepřijatelné.
2. Eurozóna je velmi rozsáhlá, proto bylo nutné poskytnout úverovým institucím možnost přístupu k centrální bance. Tou byla považována domácí instituce. Uspořádání Eurosystemu tak respektuje národnostní i kulturní rozvětvení eurozóny.
3. Celá myšlenka Eurosystemu se zakládá na zkušenostech národních bank. Je tak zachováno jejich institucionální uspořádání, odbornost i infrastruktura. Národní centrální banky mají navíc na starost další úlohy, které s Eurosystemem nesouvisí.

Úkolem ECB je od 1.ledna 1999 dohlížet na provádění měnové politiky mezi státy, které přijaly euro-tedy v eurozóně.

„Smlouva o ES ustanovila ECB jako zvláštní, nezávislou instituci, která provádí měnovou politiku a vykonává s ní spojené úkoly. Za tímto účelem byla ECB poskytnuta vlastní právní subjektivita, včetně vlastních rozhodovacích orgánů a pravomocí. Její organizace jakožto centrální banky vychází ze zvláštní povahy měnové politiky, tj. funkce veřejné politiky, která je prováděna především prostřednictvím operací na finančním trhu.“¹⁷

¹⁷ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.44

ECB je právnickou osobou a má ve všech členských zemích nejrozsáhlejší způsobilost k právním úkonům, kterou jí přiznává vnitrostátní právo. Může vystupovat před soudy, zcizovat i nabývat nemovitosti a movitý majetek a požívá také výsad a imunit, které jsou nezbytné pro výkon její funkce.

ECB není institucí v pravém slova smyslu, jelikož na ni neodkazuje článek 7 Smlouvy o ES, ve kterém je vyjmenováno 5 institucí Společenství. Dle tohoto článku jimi jsou: Rada EU, Evropský parlament, Evropská komise, Evropský účetní dvůr a Evropský soudní dvůr.

Až článek 8 pak upravuje právní základ ECB. Tím je ještě více podtrženo její zvláštní postavení v rámci Evropského Společenství. Její činnost je zúžena na jasně daný zvláštní úkol. Díky tomu, že byla ECB stvořena Smlouvou o ES, má své speciální pravomoci svěřené touto Smlouvou, nikoli delegací jinými orgány Společenství a i to ji činí odlišnou od jiných decentralizovaných úřadů Společenství.

V současnosti ECB tvoří 17 organizačních složek s horizontální strukturou v čele s vedoucím pracovníkem.

Sídlem ECB se po dohodě hlav států nebo předsedů vlád členských zemí EU 29.října roku 1993 stal Frankfurt nad Mohanem.

3.2 Cíle ECB:

Ze Smlouvy o ES vyplývá, že prvotním cílem ESCB je udržování cenové stability. Konkrétně se tím zabývá článek 5, odstavec 1. Tento článek se ovšem nevztahuje na členské země EU, které nepřijaly společnou měnu.

Důvodů proč byla za cíl stanovena měnová stabilita je více. Jedním z nich je, že z mnohaletých zkušeností vyplynulo to, že právě měnová politika může velmi pomoci ke zvyšování životní úrovně a k zabezpečení lepší perspektivy vývoje hospodářství a to tak, že bude právě zajišťovat cenovou stabilitu.

Dalším důvodem je, že na základě teorie i dosavadní praxe vyplynulo, že měnová politika je schopna ovlivnit v ekonomice jen cenovou hladinu. „*Udržování cenové stability je proto pro měnovou politiku ve střednědobém horizontu jediným dosažitelným*

cílem. Na rozdíl od toho nedokáže měnová politika, kromě příznivého vlivu cenové stability, dlouhodobě ovlivňovat reálné veličiny.“¹⁸

3.2.1 Výhody cenové stability- zdroj¹⁹

Cíl cenové stability se týká celkové úrovně cen v hospodářství. Tento cíl naznačuje, že dlouhodobější období inflace nebo deflace nejsou žádoucí. Cenová stabilita napomáhá k dosažení vysoké úrovně hospodářské aktivity a zaměstnanosti hned několika následujícími způsoby.

1. Cenová stabilita lidem usnadňuje rozpoznávat změny relativních cen, jelikož tyto změny nejsou zastíněny změnami celkové cenové hladiny. Díky tomu mohou podniky a spotřebitelé přijímat rozhodnutí týkající se spotřeby a investic na základě lepší informovanosti a trh může efektivněji alokovat zdroje. Jelikož trhu pomáhá směřovat zdroje tam, kde mohou být nejlépe využity, zvyšuje cenová stabilita produktivní potenciál hospodářství.

2. Když budou mít investoři jistotu, že ceny zůstanou do budoucna stabilní, nebudou vyžadovat dodatečný výnos, který by jim vynahradil riziko hrozící z držby nominálních aktiv po delší dobu. Tím že se tyto prémie sníží v reálných úrokových sazbách může měnová politika přispívat k efektivnějšímu fungování kapitálového trhu a zvyšovat ochotu investovat, což opět podpoří růst hospodářského blahobytu.

3. Důvěryhodné udržování cenové stability také snižuje pravděpodobnost, že lidé i podniky převedou část zdrojů z produktivní činnosti na zajištění proti inflaci.

4. Daňové systémy i systémy sociálního zabezpečení mohou vytvářet podněty k neekonomickému chování. Poruchy tohoto typu navíc ještě prohlubuje inflace nebo deflace. Cenová stabilita omezuje rušivé vlivy, které souvisí s dopady inflace na zdanění a systémy sociálního zabezpečení.

5. Udržováním cenové stability se lze vyhnout značné a náhodné redistribuci bohatství a příjmů, ke které dochází v inflačním i deflačním prostředí. Prostředí kde jsou ceny stabilní pomáhá udržet sociální soudržnost a stabilitu.

Zdroj: ECB (2004), The monetary policy of the ECB, © European Central Bank, 2004, s. 42

¹⁸ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.46

¹⁹ ECB (2004), The monetary policy of the ECB, © European Central Bank, 2004, s. 42

Jak jsem již uvedla, hlavním cílem ECB je cenová stabilita, avšak ve Smlouvě o ES není vymezeno, co to přesně znamená. Na to zareagovala ECB v říjnu 1998 vyhlášením kvantitativní definice cenové stability.

Rada guvernérů ji v říjnu 1998 tedy definovala jako „meziroční zvýšení harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) pro eurozónu o méně než 2 %“ s tím, že „*má být zachována ve střednědobém horizontu*“²⁰. Následně pak v květnu roku 2003 Rada guvernérů tuto definici stvrdila. Předcházelo tomu důsledné vyhodnocení strategie měnové politiky ECB. K tomu navíc také podotkla, že „*při snaze zajistit cenovou stabilitu je jejím cílem udržet ve střednědobém horizontu míru inflace na úrovni, která bude pod 2 %, ale která se bude této hladině blížit*“²¹.

Podpora obecných hospodářských politik je dalším z cílů ECB. Tedy, „*aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství, jak jsou vymezeny v článku 2.*“²²

Tento cíl je v podstatě plněn díky plnění předchozího primárního cíle, kterým je udržování cenové stability. Dalšími cíly jsou dle Smlouvy o EU vysoká úroveň zaměstnanosti a trvalý a neinflační růst. Díky tomu, že ECB uskutečňuje měnovou politiku, která je zaměřená na cenovou stabilitu, tak přispívá k vyšší míře zaměstnanosti a k udržitelnému a neinflačnímu růstu. Díky této strategii je vytvářeno stabilní prostředí, které je důležité pro efektivní provádění dalších opatření.

Mandát k podporování obecné hospodářské politiky ovšem eurozóně nepřipisuje přímou zodpovědnost za další cíle, kromě cenové stability. Jak vyplývá ze Smlouvy o ES, ECB by místo toho při plnění svého primárního cíle měla brát v potaz i další záměry Společenství.

„*Stejně tak i mandát k podpoře obecné hospodářské politiky Společenství neznamená, že ECB musí svou politiku předem koordinovat s hospodářskými aktivitami Společenství. Je to však jeden z důvodů pro dialog mezi ECB a tvůrci hospodářské*

²⁰ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s 78

²¹ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s 78

²² Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s 47

*politiky na úrovni Společenství.*²³

Dalším z cílů, kterým je plnění zásady otevřeného tržního hospodářství, která rovněž vyplývá ze Smlouvy o ES je pro Eurosystem také závazným. Tato zásada je dodržována tím, že ECB napomáhá ke správnému chodu cenového mechanismu, který má na starost podporu alokace zdrojů a je důležitým znakem řádně fungujícího tržního hospodářství.

3.3 Úkoly ECB:

Ve smlouvě o založení Evropského společenství jsou vymezeny úkoly ESCB a Eurosystemu. Podrobněji je pak o nich pojednáno ve Statutu ESCB a ECB.

Evropský systém centrálních bank je Smlouvou o ES pověřen výkonem funkcí centrální banky Společenství. Podle článku 105 odst. 2 Smlouvy o ES a článku 3.1 Statutu ESCB jsou Eurosystemu svěřeny tyto úkoly:

- provádění devizových operací
- podpora plynulého fungování platebních systémů
- vymezení a uskutečňování měnové politiky eurozóny
- držení a spravování devizových rezerv zemí eurozóny (správa portfolií)

Toto jsou základní úkoly, dalšími jsou úkoly související:

- sbírání statistických informací, od orgánů státní správy nebo od hospodářských subjektů v jednotlivých zemích, které jsou nutné pro uskutečňování úkolů Eurosystemu (článek 5 Statutu ESCB).

- vydávání eurobankovek, které jsou zákonným platidlem v eurozóně (článek 106 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství a článek 16 Statutu ESCB)

Z článku 106 Smlouvy o ES vyplývá, že oprávnění vydávat eurobankovky mají pouze ECB a národní centrální banky. Co se týče vydávání mincí, toto právo mají země

²³ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.46

eurozóny. Je ovšem zúženo na nízké denominace. K objemu vydávaných mincí pak musí udělit souhlas ECB.

Provádění devizových operací bylo svěřeno Eurosystemu a tím jsou využity provozní schopnosti centrálních bank. Mimo to je také pojištěno provádění devizových operací v souladu s cíli měnové politiky.

„Devizové operace mají vliv na devizové kurzy a podmínky likvidity vnitřních trhů, tedy důležité veličiny pro provádění měnové politiky. Musejí odpovídat rámci, který Smlouva o ES stanovila pro kurzovou politiku eurozóny. V této oblasti sdílí ECB odpovědnost s Radou Evropské unie, která je konečným rozhodovacím orgánem.“²⁴

Dalším výše zmíněným úkolem ECB je držení a spravování oficiálních devizových rezerv, který doplňuje funkci provádění devizových operací. Podle článku 31 Statutu ESCB má evropská centrální banka pravomoc schvalovat operace národních bank s devizovými rezervami i transakce, které uskuteční členské státy s devizovými provozními zůstatky.

Aby mohl Eurosystem plnit všechny jemu svěřené úkoly, přiznal Statut ESCB Evropské centrální bance a národním centrálním bankám eurozóny k tomu příslušné pravomoci, které jsou vymezeny v člancích 17- 24 Statutu ESCB.

Kromě těchto úkolů také :

- ECB udržuje pracovní vztahy s určitými institucemi a orgány nejen co se týče EU, ale i v mezinárodní sféře.
- ESCB pomáhá institucím, které jsou odpovědné za dohlížení na úvěrové instituce a za stabilitu finančního systému.
- ECB vykonává svá práva ukládat sankce, pokud nejsou plněna nařízení a rozhodnutí ECB.
- ECB monitoruje dodržování zákazu měnového financování veřejného sektoru národními centrálními bankami.
- Dle článku 123 odstavec 2 Smlouvy o ES a článku 44 Statutu ESCB má ECB také za úkol provádět funkce EMI, které je nutné prozatím zachovat, jelikož ne všechny členské země EU zavedly euro.

²⁴ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.48

3.4 Funkce ECB v Eurosystemu

Dle článku 9.2 Statutu ESCB se ECB stará o to, aby úlohy náležející Eurosystemu plnila svou činností nebo pomocí národních centrálních bank. ECB má tedy následující jasně vymezené funkce:

- zajišťování konzistentního provádění politiky ECB,
- vykonávání regulatorních pravomocí a právo ukládat sankce,
- má post rozhodovacího centra ESCB a Eurosystemu,
- realizuje ty úkoly EMI, které je potřeba plnit ve třetí fázi HMU kvůli neúčasti některých členských zemí EU v HMU,
- iniciuje legislativu Společenství a v případech návrhů legislativy zastává funkci poradce pro instituce Společenství a členské země EU,
- sleduje dodržování ustanovení článků 101 a 102 Smlouvy a
- v souladu s pravomocemi dle Smlouvy o ES zastupuje eurozónu na mezinárodní úrovni.

3.4.1 Právní akty

Aby ECB zajistila jednotnost systému a soudržné provádění politiky, vydává pokyny a obecné zásady. V Eurosystemu pak máme tři různé druhy právních aktů a to:

1. Obecné zásady ECB
2. Pokyny ECB
3. Vnitřní rozhodnutí

Pokyny i obecné zásady ECB jsou právně závazné a vynutitelné soudem. Jejich cílem je, aby zajistily konzistentní provádění decentralizovaných operací. Pro obecné zásady a pokyny ECB platí zásada nadřazenosti. To znamená, že jsou nadřazené vnitrostátním právním předpisům. O jejich dodržování se stará Rada guvernérů s podporou Výkonné rady.

Obecné zásady ECB stanoví důležitá pravidla k provádění decentralizovaných operací Eurosystemu národními centrálními bankami a také pro shromažďování informací týkajících se statistik. Tyto zásady jsou interními dokumenty Eurosystemu a

náleží pouze národním centrálním bankám států Eurozóny. V jednacím řádu ECB je stanoveno, že obecné zásady přijímá Rada guvernérů a posléze se předají národním centrálním bankám států eurozóny. Pokyny ECB jsou přijímány Výkonnou radou. Cílem je, aby bylo zajištěno provádění obecných zásad a měnových rozhodnutí pomocí pokynů ECB národním centrálním bankám států eurozóny.

Vnitřní rozhodnutí o interních organizačních nebo správních záležitostech jsou zvláštní díky tomu, že nejsou určena jasně vymezeným příjemcům, ale jsou právně závazná pro státy v Eurosystemu. Každé rozhodnutí se zveřejňuje v Úředním věstníku Evropské unie a náleží k nim rozhodnutí ECB, která se týkají :

- splácení základního kapitálu ECB
- možnosti přístupu veřejnosti k archivu a dokumentům ECB
- podílu národních centrálních bank pro upisování základního kapitálu ECB
- vydávání eurobankovek
- rozdělování měnových příjmů mezi národní centrální banky

3.4.2 Výbory

Rada guvernérů zřídila výbory ESCB, jejichž úkolem je pomoc rozhodovacím orgánům v jejich činnosti. Vedoucí pracovníci, kteří těmto výborům předsedají podávají skrz Výkonnou radu zprávy Radě guvernérů. Počet výborů v současné době je dvanáct :

- Výbor pro bankovní dohled (BSC)
- Výbor pro vnější komunikaci (ECO)
- Výbor pro účetnictví a měnové příjmy (AMICO)
- Výbor pro informační technologie (ITC)
- Výbor pro bankovky (BANCO)
- Výbor pro mezinárodní vztahy (IRC)
- Výbor vnitřních auditorů (IAC)
- Výbor pro měnovou politiku (MPC)
- Výbor pro právní záležitosti (LEGCO)
- Výbor pro statistiku (STC)
- Výbor pro operace na trhu (MOC)
- Výbor pro platební styk a zúčtování (STC)

Rada guvernérů za účelem posílení spolupráce ESCB a Eurosystemu při řízení lidských zdrojů zřídila Výbor pro lidské zdroje (HRC). Díky tomuto výboru, který slouží jako fórum si tak mohou předávat zkušenosti a informace o postupech a opatřeních v rámci lidských zdrojů.

3.4.3 Regulatorní pravomoci

Evropská centrální banka disponuje těmi regulatorními pravomocemi, které jsou nezbytné k realizování úkolů Eurosystemu a díky nimž může nezávisle plnit svá pověření bez nutnosti spoléhání se na právní akty členských zemí nebo institucí Společenství. Jsou jimi nařízení a rozhodnutí ECB. Pokud by nebyly plněny povinnosti, které nařízení a rozhodnutí ukládají, má ECB právo uložit pokuty nebo sankce a to i opakovaně, za podmínek uvedených v příslušných předpisech.²⁵

Nařízení ECB jsou obecně použitelná. Vztahují se tedy na neomezený počet případů a subjektů. Dále jsou platná přímo ve všech státech eurozóny, což znamená, že je není nutné převádět do vnitrostátních právních předpisů. A také jsou nařízení ECB závazná v celém rozsahu. Ukládají tedy třetím stranám přímé povinnosti.

Nařízení ECB jsou přijímány Radou guvernérů a podepisovány prezidentem ECB. Jejich závaznost a platnost nastává uveřejněním v Úředním věstníku EU ve všech úředních jazycích Společenství.

Rozhodnutí ECB na rozdíl od nařízení jsou závazná v celém svém rozsahu pro ty, kterým jsou určena a vydávají se v jazyce těchto subjektů. Účinné jsou od okamžiku, kdy jsou oznámena. Určené mohou být jak právníckým tak fyzickým osobám nebo státům eurozóny. Jsou přijímána Radou guvernérů nebo Výkonnou radou.

Další z funkcí ECB je její poradní činnost, kdy může v rámci své působnosti vydávat nezávazné právní akty, kterými jsou doporučení a stanoviska. Ta jsou vydávána v jazyce subjektu, kterému jsou určena.

²⁵ Nařízení Rady (ES) č. 2532/98 ze dne 23. listopadu 1998 o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce (Úř. věst. L 318, 27.11.1998, s. 4)

Známe dva druhy doporučení, které ECB vydává:

- Doporučení ECB jako nástroje, díky kterým má ECB možnost v rámci své působnosti předložit návrhy na přijetí právních předpisů Společenství.
- Doporučení ECB jako nástroje, díky kterým může ECB dávat podnět k určitým krokům.

Stanoviska ECB vydává:

- pokud to považuje za vhodné k záležitostem, které spadají do její působnosti
- kdykoli některá instituce Společenství nebo členská země konzultuje ECB v souladu se Smlouvou o ES nebo Statutem ESCB.

3.4.4 Plnění úkolu Evropského měnového institutu:

Po zrušení EMI je plnění některých úkolů svěřeno ECB. Evropská centrální banka tak plní úkoly převzaté od EMI, z důvodu neúčasti některých členských států třetí etapy HMU.

Dva hlavní úkoly, které ECB od EMI převzala jsou tyto:

1. Podporování spolupráce mezi národními centrálními bankami států, které v eurozóně nejsou a Eurosystemem.
2. Uskutečňování příprav nutných pro začlenění národních centrálních bank nových členských zemí do ESCB a případně pro přistoupení národních centrálních bank států, které nejsou členy eurozóny k Eurosystemu.

3.5 Orgány ECB:

Evropská centrální banka má tři rozhodovací orgány. Dva hlavní, kterými jsou Rada guvernérů a Výkonná rada, řídí Eurosystem a ESCB. Existence Generální rady je závislá na existenci členských států EU, které nezavedly jednotnou měnu. Tyto orgány mají následné funkce:

- řídit ECB
- řídit Eurosystem a ESCB

Jejich fungování je upraveno ve Smlouvě o ES, Statutu ESCB a v příslušném jednacím

řádu.

Následně užití citaci. „Rozhodovací orgány ECB jsou ustaveny tak, aby odpovídaly potřebám rozhodování o měnové politice v oblasti s jednotnou měnou. Koncepce dvou stupňů, tedy Rady guvernérů a Výkonné rady, které obě mají výjimečné rozhodovací pravomoci ve svých oblastech působnosti, zajišťuje, že je ECB schopna pohotově reagovat na vývoj trhu.“²⁶

3.5.1 Rada guvernérů

Rada guvernérů, která přijímá klíčová rozhodnutí pro Eurosystem je hlavním rozhodovacím orgánem ECB. Je složena z guvernérů národních centrálních bank členských zemí EU, které přijaly jednotnou měnu a z šesti členů Výkonné rady. Členství je osobní a nelze jej převést na třetí osobu. Statut ESCB však umožňuje dvě výjimky:

1. Pokud se guvernér nemůže účastnit hlasování týkající se finančních otázek, může místo sebe jmenovat zástupce, který hlasuje jeho jménem.
2. Pokud se člen Rady guvernérů dlouhodobě nemůže účastnit hlasování, může místo sebe jmenovat zástupce jako člena Rady guvernérů.

Při rozhodování Rady guvernérů se členové Výkonné rady těší stejných práv a povinností jako guvernéri národních centrálních bank. Každý guvernér má možnost doprovodu jedné osoby z jeho národní centrální banky. Ze Smlouvy o ES vyplývá, že se zasedání Rady guvernérů smí zúčastnit též jeden z členů Evropské komise a předseda Rady ECOFIN, kteří ovšem nedisponují hlasovacím právem.

Rada guvernérů je nejvyšší rozhodovací orgán co se týče správy ECB. Dále je v její kompetenci schvalování jednacího řádu ECB, stanovování pracovního řádu pro členy Výkonné rady a pro zaměstnance ECB a také schvalování rozpočtu ECB.

Rada guvernérů odpovídá za všechna rozhodnutí. Výjimku tvoří ta, která přísluší výhradně Výkonné radě. Co se týče Eurosystemu a jeho úkolu, zodpovídá zejména za určování měnové politiky eurozóny. „Zde definuje Rada guvernérů strategii měnové politiky a provozní rámec, přijímá nezbytná rozhodnutí (např. o základních úrokových sazbách ECB) a přijímá obecné zásady, které mají národní centrální banky

²⁶ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.51

Eurosystému dodržovat při provádění operací měnové politiky. ²⁷

Rada guvernérů má ovšem řadu dalších pravomocí:

- povolování vydávání eurobankovek a objemu emise euromincí pro eurozónu,
- schvalování výroční zprávy a roční účetní závěrky ECB,
- vydávání obecných zásad pro všechny další operace národních centrálních bank i pro transakce, které provádí státy eurozóny s jejich devizovými provozními zůstatky,
- zavádění pravidel pro standardizaci účetnictví a vykazování operací národních centrálních bank,
- rozhodování o umístování finančních zdrojů ECB a rozdělení jejich finančních výsledků a přijímání pravidel, která upravují přerozdělování měnových příjmů mezi národní centrální banky států eurozóny,
- přijímání nařízení, která ECB může zavádět po zmocnění Radou EU nebo v rámci uplatňování Smlouvy,
- rozhodování o mezinárodním zastupování Eurosystému, iniciování návrhů právních předpisů Společenství a plnění poradních funkcí ECB.

Co se týká hlasování, má každý člen Rady guvernérů jeden hlas. Všechny hlasy mají stejnou váhu, kromě rozhodnutí týkajících se určitých finančních záležitostí. V případě, že Rada guvernérů hlasuje o pracovním řádu členů Výkonné rady, pak členové Výkonné rady hlasovat nemohou. Tento hlasovací systém bude platit do té doby, než bude počet států eurozóny vyšší jak patnáct. Poté by nastoupil rotační systém hlasovacích práv. To znamená, že by byl snížen počet guvernérů, kteří mají právo hlasovat na patnáct a hlasovali by podle předem daného rotačního systému.

Zpravidla se rozhoduje prostou většinou hlasů přítomných členů. Pokud by nastala rovnost hlasů, pak rozhodne hlas prezidenta.

Dvoutřetinové většiny hlasů je potřeba v těchto případech:

1. V případě že by Rada guvernérů rozhodovala o užití operativních metod měnové kontroly, odlišných od metod, které jsou uvedeny ve Statutu ESCB.
2. V případě že by Rada guvernérů zjistila, že funkce nesouvisející s Eurosystémem,

²⁷ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.52

které plní některá z národních centrálních bank, se rozporují s příslušnými cíli a úkoly Eurosystemu.

Frekvence zasedání Rady guvernérů je zpravidla dvakrát měsíčně a to v sídle ECB- Frankfurtu. Výjimky tvoří dvě zasedání v roce, která se konají ve státech eurozóny. Možná je také telekonference. Zasedání Rady guvernérů jsou důvěrná. Na prvním zasedání v měsíci se zpravidla hodnotí měnový a hospodářský pokrok a přijímají se příslušná rozhodnutí. Poté na tiskové konferenci prezident a viceprezident podávají informace o výsledcích zasedání.

Na druhém zasedání se většinou pojednává o záležitostech spojených s dalšími úlohami a povinnostmi ECB a Eurosystemu.

3.5.2 Výkonná rada

Výkonná rada je provozním rozhodovacím orgánem ECB a je zodpovědná za její běžné záležitosti. Skládá se ze šesti členů- prezidenta, viceprezidenta a čtyř dalších. Ti jsou jmenováni z uznávaných osobností s profesionální zkušeností v měnových a bankovních záležitostech. Jsou jmenováni hlavami států nebo členy vlád členských zemí eurozóny na doporučení Rady EU, po prokonzultování s Evropským parlamentem a Radou guvernérů ECB. *„Při jmenování postupuje Rada guvernérů na návrh výboru skládajícího se ze tří členů jmenovaných Radou. Tyto tři osoby jmenované Radou guvernérů jsou současní nebo bývalí guvernéři národních centrálních bank, zatímco osoby jmenované Radou EU jsou vybírány z členů Rady ECOFIN²⁸“²⁹*

Každý člen Výkonné rady vykonává svou funkci na plný pracovní úvazek. Rada guvernérů stanovuje pracovní řád členů Výkonné rady.

Výkonná rada plní následující hlavní úkoly:

- Řídí každodenní činnost ECB. Mimo to také stanovuje pravidla pro výběr, jmenování a služební postup zaměstnanců ECB a zodpovídá za organizační strukturu ECB
- Přípravuje zasedání Rady guvernérů. To spočívá v sestavování pořadu jednání, připravování důležitých podkladů pro jednání a také návrhů rozhodnutí, která mají být

²⁸ ECOFIN je Rada ministrů hospodářství a financí zemí EU

²⁹ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.59

přijata.

- Vykonává určité pravomoci, které Rada guvernérů na Výkonnou radu přenesla též s některými pravomocemi regulační povahy. Dále je zodpovědná za ukládání sankcí třetím stranám za neplnění nařízení ECB, schvaluje a zveřejňuje měsíční zprávy i konsolidované týdenní finanční výkazy a náleží jí výkon přenesených pravomocí, které souvisí se správou devizových rezerv ECB.

- Provádí měnovou politiku eurozóny v souladu s obecnými zásadami a rozhodnutími Rady guvernérů a dává při této činnosti důležité pokyny národním centrálním bankám eurozóny. *„Díky tomu, že je tato úloha svěřena Výkonné radě, může ECB reagovat na rychle se měnící podmínky na peněžních a kapitálových trzích a přizpůsobit se jim i zabývat se konkrétními a naléhavými případy.“*³⁰

Výkonná rada zasedá jednou týdně a jedná jako kolektivní orgán. Každý osobně přítomný člen má jeden hlas a obvykle se rozhoduje prostou většinou hlasů členů, kteří jsou osobně přítomni. Pokud by nastala rovnost hlasů, rozhodne hlas prezidenta. Uplatňuje se zde zásada kolektivní odpovědnosti, což znamená, že se rozhodnutí projednávají společně a členové jsou za ně společně odpovědní.

Prezident ECB jako člen Výkonné rady má stejné postavení, jako ostatní členové Výkonné rady a je jejím rozhodnutím vázán. Dle Statutu ESCB má ovšem výlučně prezident určité funkce:

- v Radě guvernérů a ve Výkonné radě je jeho hlas rozhodný,
- předsedá třem rozhodovacím orgánům ECB,
- má možnost se účastnit zasedání Rady ECOFIN a Euroskupiny
- zastupuje ECB navenek a
- předkládá výroční zprávu ECB Radě EU a Evropskému parlamentu.

Z jednacího řádu vyplývá, že rozhodnutí o osobních úkolech členů Výkonné rady souvisejících s běžnou činností ECB nelze přijmout proti hlasu prezidenta.

3.5.3 Generální rada

Generální rada je rozhodovacím orgánem ECB, který byl zřízen dodatečně. Pomocí ní je zajištěno institucionální propojení mezi národními centrálními bankami

³⁰ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.60

členských zemí EU v eurozóně a Eurosystémem. Tento rozhodovací orgán byl v podstatě založen na přechodnou dobu. Ve chvíli kdy všechny členské země EU zavedou euro, bude generální rada rozpuštěna.

Složení Generální rady tvoří prezident a viceprezident ECB a guvernéři národních centrálních bank všech členských států EU. Prezident má povinnost informovat Generální radu o rozhodnutích, která přijala Rada guvernérů. Důvodem je, aby guvernéři národních centrálních bank států mimo eurozónu měli možnost přímého přístupu k informacím o jednání Rady guvernérů. Zasedání Generální rady se smí zúčastnit další čtyři členové Výkonné rady, ti ovšem nemohou hlasovat. Jako pozorovatelé se zasedání účastní guvernéři národních centrálních bank přistupujících zemí. Zasedání Generální rady má právo zúčastnit se též předseda Rady EU a jeden člen Evropské komise, oba ovšem bez práva hlasovat.

Úkolem Generální rady je plnit úkoly, které převzala od EMI. Tyto úkoly musí ECB plnit ve třetí fázi HMU, jelikož některé z členských států zatím nezavedly euro. Její hlavní funkcí je tedy funkce poradní ohledně příprav nutných pro vstup do Eurosystému a schvalování konvergenčních zpráv. Dalším z úkolů Generální rady je sledování fungování ERM 2. *„Hodnotí udržitelnost dvoustranných směnných kurzů mezi jednotlivými zúčastněnými měnami zemí mimo eurozónu a eurem , slouží jako fórum pro koordinaci měnové a kurzové politiky a řídí mechanismus intervencí a financování ERM II.“*³¹

Dále se generální rada věnuje:

- přispívání k činnostem, kterými jsou poradní funkce ECB a shromažďování statistických informací,
- sledování dodržování ustanovení článků 101 (o přečerpání zůstatku bankovních účtů a jiných typech úvěrů) a 102 (o zákazu zvýhodněného přístupu k finančním institucím) Smlouvy o ES národními centrálními bankami členských států EU a
- konzultaci při změnách pravidel účetnictví a finančního vykazování, stanovování klíče pro upisování základního kapitálu ECB a také stanovování pracovního řádu pro zaměstnance ECB.

Generální radě předsedá prezident ECB, kterým je v současné době Ital **Mario Draghi**. V případě jeho nepřítomnosti ho zastupuje viceprezident Vítor Manuel

³¹ Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s.61

Ribeiro Constâncio. Její zasedání se zpravidla konají čtyřikrát v roce ve Frankfurtu.

3.6 Nezávislost ECB:

Nezávislost ECB je zakotvena ve Statutu ESCB a ve Smlouvě o ES. Jedná se v podstatě o základní prvek měnové politiky. Tato nezávislost vyplývá z hlavního cíle ECB, kterým je udržování cenové stability a též z toho, že ECB disponuje výlučnou pravomocí provádět měnovou politiku a konat v jejím rámci činnost s tím související. Podívejme se na to takto: pokud je centrální banka nezávislá, má nejlepší předpoklady pro to, aby tento cíl naplnila a navíc bude před veřejností působit důvěryhodně, což se nedá říci o centrální bance závislé na vládě. Vzhledem k tomu, že vlády mají na starost plnění mnoha úkolů, při střetu priorit by veřejnost mohla nabýt dojmu, že udržování cenové stability není pro vlády pokaždé prvořadé.

Nezávislost ECB je tedy nezbytnou součástí měnové politiky, jestliže má být cenová stabilita zajištěna. Je na místě také podotknout, že v důsledku zvláštní úlohy Eurosystemu se tato koncepce nezávislosti dotýká též národních centrálních bank a jejich rozhodovacích orgánů.

Nezávislost ECB rozlišujeme následovně:

- institucionální
- funkční a provozní
- osobní
- finanční a organizační
- právní

3.6.1 Institucionální nezávislost

V článku 108 Smlouvy je stanoveno, že ECB, národní centrální banky i členové jejich rozhodovacích orgánů mají zakázáno při výkonu svých pravomocí a při plnění svých úkolů a povinností přijímat nebo vyžadovat pokyny od institucí či orgánů Společenství a stejně tak od vlád členských států nebo jiných subjektů. To se nevylučuje s možností požádat tyto subjekty o příslušné informace. Naproti tomu je v článku 108

ustanoven závazek těchto orgánů zachovávat tuto zásadu a stejně tak se snažit, aby členy národních centrálních bank či rozhodovacích orgánů ECB neovlivňovaly při plnění jejich úkolů.

3.6.2 Funkční a provozní nezávislost

Tuto nezávislost zajišťuje několik ustanovení Statutu ESCB. Eurosystemu přísluší výlučná odpovědnost za měnovou politiku a dále vlastní monopol na vydávání bankovek. Členské státy mohou razit mince jen v nízkých nominálních hodnotách a jejich objem schvaluje ECB. Ta disponuje plnou kontrolou nad měnovou bází v celé eurozóně.

3.6.3 Osobní nezávislost

Pro ochranu osobní nezávislosti členů rozhodovacích orgánů je pevně stanoveno jejich funkční období:

- guvernéri národních centrálních bank mají funkční období minimálně pětileté s možností opakovaného jmenování
- členové Výkonné rady mají funkční období osmileté bez možnosti opakovaného jmenování

Co se týče odvolání z funkce, tak členy rozhodovacích orgánů je možné odvolat jen když přestanou splňovat podmínky, které jsou nezbytné k jejímu výkonu, popřípadě dopustí-li se hrubého pochybení. V tomto případě může být člen Výkonné rady odvolán Evropským soudním dvorem a to na žádost Výkonné rady nebo Rady guvernérů. A stejných podmínek může být vnitrostátním orgánem k tomu příslušným odvolán ze své funkce též guvernér národní centrální banky. Vše musí probíhat dle postupu stanoveného ve statutu národní centrální banky. Guvernér či Rada guvernérů mají ovšem možnost podat žalobu. Tuto žalobu pak podávají u Soudního dvora Evropských společenství.

3.6.4 Finanční a organizační nezávislost

ECB i národní centrální banky vlastní své finanční zdroje a příjmy a také organizační nezávislost. Díky této finanční a organizační autonomii může Eurosystem plnit odpovídajícím způsobem požadované úkoly.

Vlády mají zakázáno ovlivňovat rozpočet centrální banky a stejně tak mají

zakázáno využívat centrální banku k tomu, aby financovala státní výdaje.

3.6.5 Právní nezávislost

Vlastní právní subjektivita ECB a národních centrálních bank je předpokladem pro nezávislost každého z členů Eurosystemu. Zde použijí citaci H.K.Schellera : „*Pro ECB znamená právní nezávislost také právo předkládat věci Evropskému soudnímu dvoru, aby její výsady potvrdil, pokud do nich některá z institucí Společenství nebo členský stát zasahuje.*“³²

3.7 Odpovědnost ECB:

ECB náleží výlučná odpovědnost za měnovou politiku eurozóny. Odpovědnost je stěžejním předpokladem demokratické legitimacy a hlavním prvkem demokratických struktur. Je proto vzhledem k respektaci zásad demokratických společností nezbytné, aby se ECB za svou činnost zodpovídala občanům. Toto je stanoveno v řadě ustanovení Smlouvy o ES i v Statutu ESCB, která ji nakazují, aby se zodpovídala za svá jednání a rozhodnutí veřejnosti. Samozřejmostí je také potřeba řádného vysvětlení a zdůvodnění svých rozhodnutí, díky čemuž si může lépe získávat silnou veřejnou podporu.

ECB byla jako organizace založena Smlouvou o ES. Tuto smlouvu podepsaly a ratifikovaly členské státy. Členské státy tak převedly odpovědnost za měnovou politiku a další úkoly v jejím rámci na tuto organizaci Společenství. Tato odpovědnost se odvozuje nejen z mezí ale i podmínek mandátu, který jasně stanovuje cíl měnové politiky.

Vysvětleme si ale, jak je tato odpovědnost vnímána. Pojem odpovědnost je v evropském kontextu vnímán jako odpovědnost za svá jednání a rozhodnutí a stejně tak i jako povinnost jejich zdůvodnění a vysvětlení. Odpovědnost je spojena i s transparentností. A to nejen ve smyslu poskytování informací, ale i jejich uspořádání způsobem, který by byl pro veřejnost snadno pochopitelný.

³² Hanspeter K. Scheller, Evropská centrální banka- historie, role a funkce, 2.upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006, s 122

Nyní se podívejme přímo na rozhodovací orgány ECB. Rada guvernérů a Výkonná rada, jsou hlavními rozhodovacími orgány. Členové těchto kolektivních orgánů jsou společně odpovědní za řádné plnění funkcí i úkolů ECB. Rozhodnutí která činí, jsou přijímána pouze s ohledy na cíle Eurosystemu. ECB je odpovědná nejen za všechny úkoly a činnosti Eurosystemu, které mu svěřila Smlouva o ES, ale také za všechnu další činnost, kterou Eurosystem provádí a to na základě jejích pokynů. Na druhou stranu není ECB odpovědná za činnost mimo Eurosystem, která přísluší národním centrálním bankám. Ty jsou pak odpovědné vnitrostátním orgánům.

Jak jsem již uvedla výše, je ECB odpovědná občanům a to především členských zemí EU, které přijaly a ratifikovaly výše zmíněnou Smlouvu o ES. Tato smlouva určuje publikace a dokumenty, které ECB musí zveřejňovat. Právě díky nim je vytvářen rámec pro její přímou kontrolu. V těchto publikacích, jež jsou v každém z úředních jazyků Společenství, zdůvodňuje a vysvětluje ECB svá rozhodnutí veřejnosti.

4.EURO

4.1 Pojem:

Euro je společnou měnou členských zemí Evropské měnové unie, tedy jednotnou měnou zemí EU, které vstoupily do HMU. Jeho název byl po dlouhou dobu nejasný. I ve Smlouvě o ES ve znění z roku 1992 je společná měna jmenována ještě jako ECU. Diskuse a rozpravy o názvu, který by byl nejvhodnější pro novou společnou měnu probíhaly celou první polovinu 90.let a to velmi intenzivně. Definitivním ukončením těchto diskuzí bylo vrcholné zasedání Evropské rady v Madridu v prosinci roku 1995, které rozhodlo o názvu nové měny- euro a její jednotky na eurocenty. Dělí se tedy na 100 centů. Na tomto zasedání byl též schválen jeho symbol, který byl odvozen z řeckého písmene epsilon a je dvakrát vodorovně přeškrtnut. Dvě vodorovné čáry mají symbolizovat stabilitu a sílu nové měny. Celý symbol byl pak pojat z řecké abecedy, jelikož se Řecko považuje za kolébku evropské civilizace a neméně významné je také to, že se jedná o počáteční písmeno Evropy.

Dalším významným bodem tohoto zasedání bylo přijetí zásad pro užívání názvu euro v různých jazycích Evropské unie. Vyplývá z těchto zásad je povinné, aby byl název euro stejný ve všech úředních jazycích EU samozřejmě s přihlédnutím k existenci rozličných abeced. Počet úředních jazyků pak stanovuje nařízení Rady (ES) č. 1/1958 o úředních a pracovních jazycích orgánů Společenství, ve znění pozdějších předpisů.

„Tyto závěry Evropské rady byly následně potvrzeny v právu ES tak, že se stejný způsob psaní eura ve všech členských státech stal součástí evropského měnového práva, jak je vyjádřeno v nařízení Rady (ES) č. 974/98 ze dne 3.května 1998, o zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2596/2000 ze dne 27.listopadu 2000 a nařízení Rady (ES) č. 2196/2005 ze dne 21.prosince 2005.“³³

Lotyšsko se ovšem nyní potýká s kritikou za to, že ve svém právu má název pro euro jako “eiro”. S tím nesouhlasí ECB, která má na toto názor, že Lotyšsko porušuje zásadu

³³ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s 53

jednotného psaní eura ve všech pracovních i úředních jazycích Evropské unie.

Euro má kod "EUR", který mu byl přidělen agenturou pro aktualizaci Mezinárodní organizace pro standardizaci dne 21.dubna 1997. Tento kod je mezinárodní normou pro všechny finanční, komerční i maloobchodní organizace.

4.2 Bankovky:

Návrhy vzorů bankovek byly schváleny v prosinci roku 1996 na zasedání Evropské rady v Dublinu. Výběrem Evropské rady byl návrh rakouského výtvarníka Roberta Kaliny, který zobrazoval sedm stavebních stylů sedmi epoch evropských kulturních dějin. Těmito stavebními styly jsou: styl antický, románský, gotický, renesanční, barokní, rokoko a moderní architektura skla a oceli z dvacátého století. Výjevy na bankovkách symbolizují jednotlivé architektonické prvky, kterými jsou okna a brány na lící straně a mosty na rubové straně. Tyto výjevy mají současně představovat metafory evropské spolupráce.

Tabulka č.2-bankovky

Hodnota	Velikost	Barevné provedení a motiv
5 EUR	120 x 62 mm	Šedá- antika
10 EUR	127 x 67 mm	Červená- románský sloh
20 EUR	133 x 72 mm	Modrá- gotika
50 EUR	140 x 77 mm	Oranžová- renesance
100 EUR	147 x 82 mm	Zelená- baroko a rokoko
200 EUR	153 x 82 mm	Žlutohnědá- architektura skla a železa
500 EUR	160 x 82 mm	Purpurová- moderna 20.století

zdroj³⁴

Každá z těchto sedmi bankovek vyjadřuje jiný styl umění. Bankovky nenesou, oproti mincím eur a centům, na rubové straně národní motivy.

4.3 Mince:

Na zasedání Evropské rady v Amsterdamu v červnu roku 1997 byly schváleny návrhy vzorů mincí eur a eurocentů od belgického výtvarníka Luca Luycxe. Tyto mince jsou raženy v osmi denominacích a mají kulatý tvar s výjimkou mince, která má hodnotu 20 centů. Ta má totiž tvar španělského květu. Oproti bankovkám byl u mincí a centů dán na rubové straně prostor pro národní motivy.

Dle nařízení Rady (ES) č. 975/98 ze dne 3.května 1998 o nominálních hodnotách

³⁴ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s54

a technických specifikací euromincí pro peněžní oběh jsou euromince specifikovány takto:

Tabulka č.3-mince

Mince eura

Hodnota	Průměr	Barva
1 cent	16,25 mm	Červená
2 centy	18,75 mm	Červená
5 centů	21,25 mm	Červená
10 centů	19,75 mm	Žlutá
20 centů	22,25 mm	Žlutá
50 centů	24,25 mm	Žlutá
1 euro	23,25 mm	vnější část žlutá, vnitřní bílá
2 eura	25,25 mm	vnější část bílá, vnitřní žlutá

zdroj³⁵

Přípravy potřebného množství mincí a bankovek byla složitým procesem. Jeho počátek se váže k roku 1997 a v rámci jeho zrealizování musela být brána v úvahu řada faktorů. V potaz musel být například brán počet bankovek v oběhu, skutečnost, že je každý rok v zemích EU vydáno 6 mld.kusů nových bankovek, dále životnost bankovek, která je v průměru 2 roky, ale přitom v některých zemích pouze 9 měsíců.

4.4 Etapy zavádění eura:

Kromě rozhodnutí o jménu nové společné měny, stanovilo vrcholné zasedání Evropské rady v Madridu v prosinci 1995 také její postup a start zavedení na období 3.fáze HMU, kterým byl 1.leden 1999. Tento plán zavádění společné měny známý jako tzv. "Master plán" byl připraven Evropským měnovým institutem v roce 1996 a navazují na něj národní plány na zavedení eura.

³⁵ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s 55

Tento proces byl rozdělen na několik fází. Vyplývá z Maastrichtské smlouvy měla být tato měna zavedena ve třech etapách. První etapa probíhala v celku krátce. Dne 3.května 1998 na mimořádném zasedání Evropské rady bylo rozhodnuto, v kterých z 15 členských zemí EU bude společná měna zavedena. Výsledkem bylo 11 států, tedy 11 budoucích členských zemí HMU a to:

Španělsko, Portugalsko, Rakousko, Německo, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Itálie, Irsko, Belgie, Finsko. Velká Británie a Dánsko si svou účast v HMU vyhradily již při podpisu Smlouvy o EU v roce 1992. Co se týče Švédska a Řecka, tak tyto země nesplňovaly některá konvergenční kritéria a tak Řecko přistoupilo do třetího stadia HMU až k 1.lednu 2001.

Kurzy měn těchto 11 účastnických států byly v roce 1998 trvale zafixovány formou přepočítacích koeficientů. Tato první etapa tedy skončila 31.prosince 1998. Druhá fáze byla zahájena 1.ledna 1999 a to neodvolatelným zafixováním přepočítacích koeficientů národních měn vůči euru a ECU bylo nahrazeno eurem poměrem 1:1. Kurz eura se stanovil ke každé z jedenácti národních měn zemí HMU šestimístným číslem bez zaokrouhlování. Co se týče směnného kurzu, ten byl stanoven jen jako jednostranný, tedy Euro/měna in(měna členské země), ne naopak. Třetí fáze se datuje od 1.ledna 2002, kdy se začalo s postupným stahováním domácích národních platidel a následně s jejich nahrazováním bankovkami a mincemi euro.

Tento proces měl trvat 3 měsíce, přesněji řečeno do 31.března 2002. Stejně tak ke dni 1.ledna 2002 byly veškeré odkazy na národní měny HMU nahrazeny ze zákona eurem a to ve všech právních aktech. Dále byly účetnictví, bankovní účty atd. převedeny na euro a i ceny musely být uváděny v euru.

Měnová unie měla dle stanoveného plánu plně fungovat od 1.července 2000. Jediné platidlo pro HMU bylo euro, jinak veškeré národní bankovky a mince ztratily status zákonného platidla. Ty co po tomto datu ještě zbyly, bylo možné vyměnit pouze u příslušné centrální banky.

4.5 Přechodné období pro bezhotovostní euro:

Jak jsem již uvedla, zavádění společné měny znamenalo postupný proces. Toto tzv. přechodné období trvalo tři roky. A to od 1.ledna 1999 do 31.prosince 2001. Od 1.ledna 1999 bylo euro zavedeno jako bezhotovostní měna. Bylo zavedeno do mezibankovního styku mezi ECB a centrální banky zúčastněných zemí. Toto zavedení znamenalo větší transparentnost a srovnatelnost cen v zemích eurozóny. Kromě tohoto také euro přineslo více přeshraničních obchodů a investic. To bylo zapříčiněno zrychlením a zjednodušením přeshraničních plateb v eurech. *“Tato výhoda platila přiměřeně i pro platby v eurech z Česka do zemí evropské měnové unie, protože i my jsme přistoupili ke trendu zjednodušování a zrychlování plateb v této měně.”*³⁶ Ke konci přechodného období byly zintenzivněny přípravy na zavedení hotovostního eura. Počátkem roku 2001 byla spuštěna informační kampaň o nových platidlech měny euro. Dne 1.září 2001 zveřejnila ECB ochranné prvky bankovek eura. Ten samý den se také začalo s předzásobováním bank ve státech měnové unie novými mincemi a bankovkami eura. Předzásobení ve třetích zemích, což se týkalo i Česka, začalo 1.prosince 2001.

4.6 Hotovostní euro:

*“Prvním lednovým dnem roku 2002 bylo uvedeno do oběhu na 15 miliard bankovek společné měny euro v celkové hodnotě 642 miliard EUR a téměř 50 miliard mincí eur a eurocentů v celkové hodnotě 16 miliard EUR.”*³⁷

Na druhou stranu bylo potřeba stáhnout přibližně stejný objem starých platidel a to dvanácti zaniklých měn.

K úspěšnému zavedení společné měny bylo nutné stanovit datum, kdy zanikne platnost dosavadních národních měn. Výsledkem bylo rozhodnutí orgánů EU, Rady EU

³⁶ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s 58

³⁷ Michal Tomášek, Evropské měnové právo, 2.aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007, s 62

a ECB, které stanovily, že platnost dosavadních národních platidel zanikne nejpozději k 28.únoru 2002. Některé státy si ale lhůtu zkrátily.

Co se týče stažení starých bankovek a mincí, posloužil k tomuto tzv.paralelní oběh. To znamenalo dobu, kdy byla v peněžním oběhu nejen eura, ale i platidla zaniklých měn. Tento oběh měl skončit nejpozději do 28.února 2002. Při obvyklém obchodním styku byla stará platidla přijímána, avšak vracela se pouze nová platidla eur.

Po zavedení společné měny se očekávalo, že se posílí ekonomická spolupráce a že díky zavedení eura malé a méně stabilní země posílí svůj vliv a přijdou nové pracovní příležitosti. Stejně tak se očekávalo, že nová jednotná měna se stane silným konkurentem dolaru.

Proces zavedení nové společné měny, který nastal 1.ledna 1999 proběhl velmi dobře. Všechny systémy, které s ním byly spojeny byly plně funkční.

4.7 Pozitivní aspekty jednotné měny:

- Zavedení společné měny je pokrokem v evropské integraci.
- Euro se sice nestalo do 3 let významným konkurentem amerického dolaru, jak stanovovaly prognózy, ale i přes to je rozsah jeho užívání velmi široký a v určitých oblastech je nejpoužívanější měnou.
- Jedna z největších předností společné měny je její vykazování cen zboží a služeb v jednotné měnové jednotce a to v každém členském státu eurozóny.
- Není proto zapotřebí žádných přepočtů na národní měny. Srovnání cen zboží a služeb je tak velmi jednoduché. Společná měna v 17 zemích EU tak přináší transparentnost a srovnatelnost cen.
- Přineslo také zrychlení a zjednodušení přeshraničních plateb v jednotné měně. Jsou tak v podstatě platbami vnitrostátními.
- Další nespornou výhodou po zániku měnových kurzů členských států je snížení transakčních nákladů zánikem konverze jedné měny do druhé. Ať se jedná třeba o úsporu nákladů týkající se poplatků na vedení účtů atd.
- Další významnou předností je odstranění kurzového rizika a také snížení potřeby

devizových rezerv.

4.8 Negativní aspekty jednotné měny:

- Neomezený pohyb kapitálu může zapříčinit hrozbu přelévání zdrojů z oblastí, kde je produktivita nižší, do oblastí, kde je vyšší.
- Nebude možné užívat jako nástroj obchodní a měnové politiky úrokové sazby i směnný kurz.
- Přejít na společnou měnu také vyžaduje značné náklady spojené s adaptací na euro, které musí vynakládat EU, státní administrativy členských zemí, podniky a bankovní sektor.
- Neschopnost čelit asymetrickým šokům.

4.9 Postup zavedení eura v ČR a jeho institucionální zajištění:

Schéma č.1-postup zavedení eura v ČR

rok n	rok n + 1	rok n + 2	rok n + 3
Vstup ČR do ERM II =>	Vyhodnocení plnění kritérií =>	Zrušení výjimky =>	Přijetí eura =>
Technicko-organizační přípravy pro vstup do eurozóny =>			

zdroj³⁸

³⁸ A. Brůžek, G. Smrčková, M. Záklasník, Evropská měnová integrace a Česká republika, Praha: Velryba 2007, s 106

Základními principy přechodu na euro jsou:

1. Právní kontinuita

Dle tohoto principu má být garantována právní jistota a to tak, že přijetí společné měny nesmí narušit platnost stávajících právních norem. Všechny smlouvy, které byly dříve uzavřeny budou i po vstupu do eurozóny nadále existovat. Co se týče např. kontraktů mezi bankou a hypotečním dlužníkem, tak korunové částky v nich obsažené se přepočítají pomocí přepočítávacího koeficientu, aniž by byla poškozena jakákoliv smluvní strana.

2. Duální oběh

Při přechodu na novou měnu bude v prvních týdnech možné platit oběma měnami, tedy národními českými korunami i novým eurem. Jedná se o období tzv. duálního oběhu při kterém dojde k postupnému stažení české měny tak, aby bylo možné od určitého období platit jen eurem. Maloobchodní sektor pak bude přijímat platby v obou dvou měnách, ale vracet peníze bude pouze v euru. Výsledkem bude stahování české měny a dávání do oběhu eura. Bude tak v podstatě nahrazovat funkci směnárny. Bankomaty budou vydávat pouze euro. U stávajících členů eurozóny trvalo toto duální období přibližně dva měsíce, nové kandidátské země však mají v plánu toto období značně zkrátit a to na dva až tři týdny.

3. Minimalizace nákladů

Proces přechodu na společnou měnu by se měl uskutečnit s co nejnižšími náklady a vzhledem k tomu by měl být zvolen i nejvhodnější scénář zavedení eura v ČR.

4. Přepočítávací koeficient

Pokud kandidátská země splnila potřebná kritéria pro přijetí společné měny, stanoví jí Rada EU fixní poměr, dle něhož budou přepočítávány všechny peněžní transakce ve státě. Od této chvíle bude česká koruna denominací eura.

5. Ochrana spotřebitele

Zavedením eura nesmí být poškozeni občané. Všechny platební transakce, které budou uskutečněny se musí řídit již zmíněným přepočítávacím koeficientem.

Přepočtené částky se pak zaokrouhlí ve prospěch spotřebitelů. Např. daňové poplatky směrem dolů, důchody nahoru.

6. Předcházení inflačním tlakům a vnímané inflaci

Panuje obava občanů eurozóny, že euro zvýší životní náklady, že dojde ke zdražování. Skutečná inflace však byla prokázána za nižší, než jakou jí vnímají občané.

7. Komunikace

Velmi důležitá při procesu přijímání eura je komunikace s veřejností a to především ohrožených skupin, jako jsou např. staří lidé a nevidomí. Nutné je uskutečnit rozsáhlou kampaň pomocí televize, internetu, informačních letáků atd. Zavádění společné měny se bude týkat všech občanů a jeho dopad zasáhne všechny aktivity hospodářského života. Gestorem pro komunikaci je ministerstvo financí ČR. Zabezpečení přechodu na společnou měnu má pak zajišťovat po institucionální stránce Národní koordinační skupina. Jejími členy jsou ČNB a ministerstva, kterých se přímo dotýkají přípravy na zavedení společné měny. Jedná se o:

1. Ministerstvo financí
2. Ministerstvo zahraničních věcí
3. Ministerstvo vnitra
4. Ministerstvo průmyslu a obchodu
5. Ministerstvo informatiky

V rámci této Národní koordinační skupiny bylo ustanoveno šest pracovních skupin. Ty se zabývají konkrétními oblastmi příprav na zavedení společné měny. Výhodou České republiky je, že euro již existuje. Čeští občané měli již příležitost přijít s touto měnou do styku, jak v obchodě, tak při cestách do zahraničí. Přechod na společnou měnu má za sebou již 13 států EU a některé kandidátské státy jsou s přípravami přechodu na společnou měnu dále než ČR. Je tedy další výhodou ČR, že má možnost získat cenné zkušenosti a ponaučení.

Tyto přípravy se budou řídit tzv. Národním plánem zavedení eura. „Tyto tzv. *masterplany* identifikují již konkrétní úkoly pro členy pracovních skupin, pomocí

*kterých by přechod na společnou měnu proběhl co bezproblémověji.*³⁹

Sestavení Národního plánu pro zavedení eura předchází konkrétní scénář zavedení eura. Národní plán zavedení eura v České republice schválila vláda ČR na jaře roku 1997. Podle ní je nejvhodnějším a nejúspěšnějším scénářem tzv. velký třesk-big bang. Ten také s velkou pravděpodobností využijí všechny kandidátské země.

4.10 Scénáře zavedení eura:

Scénáře zavedení eura jsou součástí sekundárního práva EU. Upravena jsou v nařízení 974/98, které bylo již dvakrát novelizováno. Dle tohoto nařízení je možné postupovat podle 3 následujících scénářů:

4.10.1 Madridský scénář

Madridský scénář je založen na dvoufázovém zavedení eura. „V první fázi vznikne euro pouze v bezhotovostní podobě. Kurz národní měny k euru je stanoven neodvolatelným přepočítávacím koeficientem, který je aplikovaný na všechny transakce v ekonomice. Euro nemá ještě fyzickou podobu a lze s ním de facto platit pouze v mezibankovním elektronickém styku. V druhé části scénáře, zpravidla po uplynutí delšího časového období (podle scénáře maxim. tří let), vznikne euro i v hotovostní formě. Proces měnové integrace je v této fázi završen.“⁴⁰

4.10.2 Big bang

Tento scénář předpokládá zavedení eura jak v hotovostní, tak v bezhotovostní podobě ve stejném okamžiku. Není zde tedy tříleté přechodné období. Tato varianta se jeví jako nejméně nákladná a také z hlediska komunikace s veřejností tou nejvhodnější. Slabinou tohoto scénáře je ovšem potřeba vysoké koordinace v rámci

³⁹ A. Brůžek, G. Smrčková, M. Záklasník, Evropská měnová integrace a Česká republika, Praha: Velryba 2007, s 110

⁴⁰ A. Brůžek, G. Smrčková, M. Záklasník, Evropská měnová integrace a Česká republika, Praha: Velryba 2007, s 110-11

jednotlivých ministerstev. Nezbytná je připravenost účastnějících se stran ještě před vstupením do eurozóny.

4.10.3 Big Bang phasing-out

Pro vysvětlení tohoto scénáře si dovolím použít následující citaci: *„Tato varianta může být použita jen v případě, že si země zvolí big bang scénář. Přechodné období, které nesmí být delší než jeden rok, se vztahuje na některé právní nástroje (faktury, účtenky, aj.), které mohou v tomto období nést určení v národní měně. Bezhotovostní a hotovostní euro vstupuje v platnost dnem přistoupení k eurozóně, stejně jako v předchozím scénáři. Problémem může být určitá zmatečnost dané varianty, která vyplývá z charakteru přechodného období.“⁴¹*

⁴¹ A. Brůžek, G. Smrčková, M. Záklasník, Evropská měnová integrace a Česká republika, Praha: Velryba 2007, s 112-113

Tabulka č.4-Srovnání pozitivních a negativních stránek Madridského scénáře a scénáře Big Bang

Oblast		Big Bang		Madridský scénář
Legislativa	-	Legislativa musí být připravena tak, aby účinnost nastala k datu vstupu do eurozóny	+	Legislativa může nabýt účinnosti až po vstupu do eurozóny
Měnová politika	+	Použití měnověpolitických nástrojů je jednodušší	-	
Veřejné finance	+	U přípravy rozpočtů, příjmů a výdajů správy veřejného dluhu a statistik lze používat pouze jednu měnu	-	U přípravy rozpočtů, příjmů a výdajů správy veřejného dluhu a statistik je nezbytné používat paralelně obou měn
Platební systémy	+		-	Nutné používat současně dva platební systémy, což zvyšuje celkové náklady na přechod
Peněžní oběh	-	Více náročný na zajištění logistiky při distribuci nové měny a stahování národní měny z oběhu	+	Méně náročný pro přípravu peněžního oběhu v euroměně-umožňuje zkrátit období duálního oběhu na minimum
Statistika a účetnictví	+	Méně pracovně náročný. Snižuje se zde riziko možné chybovosti	-	
Informatika a bankovníctví	+		-	Náročnost vyplývá z nutnosti vedení účetnictví ve dvou měnách
Podnikání	+	Podnikům, zejména exportérům a importérům se zjednoduší kalkulace tržeb a vedení účetnictví	-	
Maloobchod	-	Riziko narušení plynulosti oběhu. Dlouhé období duálního oběhu zvyšuje podnikům náklady	+	
Ochrana spotřebitele	-	Může vést k desorientaci spotřebitele a klade větší důraz na nutnost dvojího oceňování zboží a služeb	+	Možná postupná adaptace spotřebitelů na novou měnu

zdroj⁴²

Zde výborně vidíme výhody a nevýhody jednotlivých scénářů.

⁴² A. Brůžek, G. Smrčková, M. Záklasník, Evropská měnová integrace a Česká republika, Praha: Velryba 2007, s 113

5. Harmonizace bank ČR a ES

V souvislosti se zaváděním eura do členských států se prioritou Evropského společenství i přijímajících zemí stala přirozeně potřeba harmonizace bankovníctví. I Česká republika se dnem přistoupení k Evropské unii zapojila do Jednotného vnitřního trhu, který je vymezen ve Smlouvě o Evropském společenství jako sekce země se tímto zavázala, že zharmonizuje český právní řád a to tak, aby výše uvedená svoboda jednotného trhu byla zaručena také u nás.

Princip minimální harmonizace, ve smyslu povinnosti členské země převzít evropskou normu, je jedním ze tří hlavních principů Evropské unie v této oblasti. Ostatními se pak stal princip solidarity a subsidiarity.⁴³ Pouze důslednost naplňování těchto principů může zaručit plynulou, efektivní práci bez konfliktů v oblasti dílčích pravomocí.

Jak již bylo předestřeno výše, v souvislosti se členstvím České republiky v Evropské Unii musela naše země převzít i oficiální závazek vyplývající ze členství tj. institucionální a právní oblast známou jako *acquis communautaire*.⁴⁴ Tím plníme jeden z důležitých předpokladů k fungování v rámci EU. Na podkladě *acquis communautaire* byl v roce 1995 Evropskou radou v Cannes schválen dokument, který pomáhá kandidátským zemím splnit podmínky jednotného vnitřního trhu EU. Uvedený dokument nese název **Bílá kniha o přípravě přidružených zemí střední a východní Evropy na integraci do vnitřního trhu Evropské unie** (dále Bílá kniha). Bílá kniha obsahuje doporučení ke sblížení práva přidružených států s právem ES, jež zajišťuje začlenění do vnitřního trhu Unie. Požaduje, aby členské země střední a východní Evropy vytvářely takové podmínky a struktury, které povedou k zajištění efektivního provedení takto harmonizovaných právních předpisů. Jedná se tedy o velice užitečný dokument neboli návod, jak dosáhnout harmonizaci v bankovníctví nedirektivní cestou.⁴⁵

⁴³ European Union. *Principles of European Contract Law* [online]. 2003 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.part1.1995/>>.

⁴⁴ ŠIŠKOVÁ, N., STEHLÍK, V.: *Evropské právo 1 : Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007, s. 74.

⁴⁵ Úřad vlády ČR. *Bílá kniha o přípravě přidružených zemí střední a východní Evropy na integraci do vnitřního trhu Evropské unie*. [online]. Česká republika.: 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW: <<http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/acea27caf924b5e2c12563b7006ab475?OpenDocument>>.

Dva roky po vydání Bílé knihy byla provedena evaluace připravenosti zemí východní a střední Evropy do EU a to včetně České republiky. Touto tzv. Agendou 2000 se shledalo, že v případě bankovního práva, obsahuje česká legislativa významné nedostatky. Nedostatky se týkaly zejména oblastí kapitálové přiměřenosti, a pojištění vkladů, či dohledu na konsolidovaném základě a nedostatečném opatření proti praní špinavých peněz. Bylo tedy nezbytné doladit tyto mezery právní novelizací sekcí, které budou mít pro zavedení jednotného trhu podstatný význam.

Mezery v připravenosti vedoucí k harmonizaci bankovníctví našly i ostatní členské země a proto se vytvořil postup k jednotnému vnitřnímu trhu. Ten měl proběhnout ve dvou etapách. Stanovení délky přípravy bylo libovolné. Každý stát, dle svých individuálních možností, si mohl zvolit nejvhodnější tempo postupu. V oblasti bankovního práva byly do českých právních úprav včleněny 1. bankovní směrnice, směrnice o systémech zajištění vkladů a směrnice upravující praní špinavých peněz. Dále také směrnice o vlastních fondech nebo směrnice o ukazateli platební schopnosti úvěrových institucí. K druhé etapě můžeme zařadit zejména 2. bankovní směrnici a směrnici o provádění dohledu na konsolidovaném základě.⁴⁶

5.1 První bankovní směrnice

První pokusy o vytvoření směrnice sahají již do 60. let minulého století. Ale teprve ke konci roku 1977 přijala Rada Evropského společenství definitivní verzi tzv. **Směrnici č.77/780/EHS**.

Směrnice pomohla koordinovat zákony, správní předpisy a nařízení, která se vztahují ke zřízení a provozování obchodu úvěrových institucí. Tímto také významně napomohla ke zlepšení koordinace bankovních služeb, jež podaly základní kámen pro integraci bankovníctví v rámci Evropské unie.

Zlepšení koordinace v oblasti bankovníctví se neobešla bez jasně stanovených cílů. Tyto cíle můžeme shrnout do pěti oblastí. První z nich bylo odstranit překážky na poli poskytování bankovních služeb v rámci zahraničního styku. Dále vymezení pravidel, které povedou k možnosti vlastní volby úvěrových institucí bez omezení jejich dalšího rozšiřování či vydání standardů získání oprávnění pro danou činnost v členských státech. Stejně tak dohled nad činností těchto institucí a pro nás nejvíce

⁴⁶ European Central Bank. *Opinion of the European Central Bank od 30 March 2000*. [online].Madrid.: 2010 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW:<http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/CON_00_04.pdf>.

důležitý cíl vytvoření harmonizovaného sborníku předpisů a norem. Pokud shrneme výše uvedené informace zjistíme, že první bankovní směrnice ve své podstatě vedla k vytvoření a přijetí zásad provozu veškeré obchodní činnosti bankovních institucí. Zároveň poukazovala na nutnost spolupráce a harmonizace přístupu napříč členskými státy.

I v první bankovní směrnici však můžeme pozorovat jisté nedostatky. Dle mého názoru se například nezabývá všemi kategoriemi bankovníctví Evropského společenství. Podívejme se například na možnost členského státu s příslušným oprávněním požadovat na úvěrové instituci celou řadu dodatků. Ty poté mohou umožnit zřízovat libovolné množství poboček napříč těmito státy. Směrnice také plně neřeší diskriminaci v oblasti legislativní plynulosti a potřebného času členského státu při zřízení pobočky na jiném než domácím prostředí. Poslední výtkou bych zde zmínila absenci postupu spolupráce s jinými zeměmi – nečlenskými. Je přeci naprosto přirozené, že daná banka bude chtít rozšířit svoje pole působení i na takováto území.⁴⁷

Výsledkem reálného náhledu na smysl tohoto dokumentu je tedy bezesporu vysoká míra jeho užitečnosti v oblasti vymezení podmínek zřízení obchodní činnosti, stanovení metodik a postupů, či evaluačních kritérií. Na druhou stranu ale můžeme vidět, že se jednalo pouze o počáteční document vedoucí k integraci bankovního trhu Evropského společenství, který bylo potřeba rozšířit a propracovat.

5.2 Druhá bankovní směrnice

Po stanovení základních bodů integrování bankovníctví v rámci ES bylo nezbytné zaměřit se i na jeho liberalizaci. Tu řeší druhá z těchto dvou směrnic přijatá v prosinci roku 1989. Nese oficiální název **Směrnice o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů vztahujících se ke zřizování a provozování obchodní činnosti úvěrových institucí**. Druhá směrnice nesloužila k nahrazení té první, ale pouze k jakémusi doplnění a aktualizování. I porevoluční Česká republika volala po změně. Oficiálně se ale směrnice dočkala až v roce 1993, kdy byla Evropským společenstvím a ostatními členskými státy přijata. Tento rok byl významným legislativním milníkem bankovního sektoru v pozitivním slova smyslu.

⁴⁷ The World Bank. *Council Directive 77/780/EEC* [online]. 2010 [cit. 2011-12-30]. Dostupný zWWW: <http://www.gbld.org/>.

Přirozeně i v případě druhé bankovní směrnice musely být jasně definované cíle. V tomto případě se pozornost zaměřila na odstranění zbylých překážek v individuálním podnikání bank v souladu s podmínkami poskytování služeb, které byly doporučeny. Došlo také ke zmírnění požadavků na získání oprávnění a řízení výkonů činností úvěrových institucí. A jak se v Bílé knize doporučovalo, nebylo cílem vytvoření jednotného práva bankovníctví, ale posílení respektu bankovních zákonů jednotlivých členských zemí. Dále i podpořit jejich spolupráci a omezit časově náročné a diskriminační prvky.⁴⁸

Podívejme se nyní, stejně jako u první bankovní směrnice, na nedostatky tohoto dokumentu. Prvním je opět absence problematiky spolupráce s nečlenskými zeměmi, tentokrát v oblasti bankovního dohledu. Bez této zásadní debaty nemůže dojít k plné integraci bankovního trhu. Druhou výtkou je fakt, že se jednalo o inovativní dokument, ale situace zřízení poboček i nadále podléhala zastaralým zásadám první směrnice. I přesto je ale přínos a rychlý efekt druhé bankovní směrnice nepopíratelný.

5.3 Další direktivy

První bankovní směrnici společně s druhou lze považovat za kompletní dokument regulující situaci bankovního podnikání v členských zemích EU. Avšak v průběhu let i ony potřebovaly řadu novelizací, zejména pak technického charakteru. Podívejme se nyní stručně na jejich výčet.

V polovině roku 1995 přišla první novelizace směrnic v oblasti zkvalitnění dohledu. Jednalo se o **Direktivu Rady EU a Evropského parlamentu**. Uvedená direktiva je občas v literárních zdrojích mylně označována jako třetí bankovní směrnice, ale zabývá se pouze detailním mapováním situace kontroly investičních firem a společností, bank nebo pojišťoven. Situací kontroly v tomto případě chápeme kapitálový či bankovní dohled nebo kontrolu trhu pojišťovacích produktů. Direktiva se ani tak netýká samotných bankovních institucí jakožto orgánů, které jim poskytují povolení provozu obchodní činnosti. To dle jejich názoru může vyřešit zřízení centrály v dané zemi, kde chce bankovní instituce provozovat obchodní činnost rozsáhlejšího charakteru. Hlavní přínos této tzv. směrnice stojí ale zejména na volnosti v poskytování

⁴⁸ The World Bank. *Council Directive 77/780/EEC* [online]. 2010 [cit. 2011-12-30]. Dostupný zWWW: <http://www.gbld.org/>.

a přijímání informací mezi orgány poskytujícími licence a bankovními institucemi. Dostatečné množství získaných informací přispěje ke zvýšení stability finančního systému. Zároveň poskytne auditorům dohled nad nedostatky v hospodářství jednotlivých bankovních subjektů.⁴⁹

Vedle Direktivy Rady EU a Evropského parlamentu stálo ještě několik dalších směrnic, které předchozí doplňovaly zpravidla v oblasti technické. Jednalo se o direktivu o konsolidovaném dohledu, o kapitálové přiměřenosti a úvěrové angažovanosti, směrnici o vlastních fondech, o ukazatelích platební schopnosti bank nebo směrnici upravující platební styk nebo ochranu vkladatelů a praní špinavých peněz.⁵⁰

5.4 Snahy České republiky v oblasti harmonizace bankovníctví

Proces harmonizování bankovních norem České republiky a EU v naší zemi započal již v období transformace. První zákon, který vycházel z direktiv a směrnic Evropského společenství nesl název zákon č. 21/1992 Sb. Řešil zejména otázky vymezení bankovních aktivit.⁵¹

O harmonizaci v pravém slova smyslu se však dá hovořit teprve s rokem 2000, kdy Česká národní banka vydala opatření o kapitálové přiměřenosti zohledňující tržní a úvěrové riziko. Toto opatření nabylo na svém významu, když na základě jeho byl v roce 2002 novelizován zákon o bankách, který korespondoval s požadavky Evropského společenství např. v otázce evropských pasů či kontrolních orgánů. Tato novela se oficiálně nazývala číslem 126/2002 Sb. a schválil ji Senát České republiky.

Hlavním přínosem novely č. 126/2002 Sb. bylo sladit zákon o bankách s požadavky směrnic a direktiv Evropského společenství. Novela řeší zlepšení transparentnosti vlastnictví bank a jejich činností, propojení podniků s bankami v oblasti personální a majetkové nebo pojištění vkladů spolu s dalšími oblastmi dohledu struktury akcionářů. Dále bylo potřeba do zákona včlenit povinnost identifikovat vkládajícího, což zlepšilo předejití praní špinavých peněz. I stávající situaci Fondu

⁴⁹ TOMÁŠEK, M.: *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu*. 1. Vyd. Praha: Linde, 1997, s. 324 -567. ISBN 8072010522.

⁵⁰ HOLUB, A.: *Česká ekonomika na cestě do Evropské Unie*. 1. Vyd. Praha: ProfessionalPublishing, 2003, s. 230 - 239. ISBN 8086419436.

⁵¹ ZÁKON O BANKÁCH. *Zákon č.21/1992Sb.* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný zWWW: < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/> >.

pojištění vkladů bylo potřeba upravit. Nedostatek prostředků fondu k vyplacení náhrad měly být obstarány fondem samým z otevřeného trhu.⁵²

Není obsahem této diplomové práce podrobně uvádět veškeré změny této novely vzhledem k její rozsáhlosti a komplikované struktuře. Můžeme ale tuto kapitolu shrnout slovy, že se jedná o nejdůležitější milník harmonizace českého bankovníctví, kterému předcházela časově náročná debata českých a bruselských odborníků a která vyústila v zásadní změny v oblastech bankovní licence, konsolidovaného dohledu a platebního styku.

5.5 Legislativa České republiky pro přijetí eura

Proces přípravy České republiky na přijetí jednotné měny bude podmíněn obsáhlou změnou našich zákonů a právních předpisů. Lze předpokládat, že přijetí eura zasáhne více než 260 zákonů a 550 právních norem. Proto se objevují názory, že situaci legislativy se bude muset vyřešit skrze dvě samostatné části zákona. První, takzvaná obecná část zahrne základní právní aspekty přijetí eura a bude jakýmsi průvodcem k vytvoření metodik na poli českého bankovníctví. Druhá část, zvaná změnový zákon, by poté zahrnula řasu novelizací již existujících zákonů a vyhlášek, které by bylo potřeba adaptovat. Vláda České republiky se již před dvěmi lety rozhodla o pozvolném přizpůsobení právních listin.

Podívejme se nyní na oficiální strukturu legislativy k přijetí eura, která se rozděluje na Primární a Sekundární právo Evropské unie a Judikaturu Evropského soudního dvora.

5.5.1 Primární právo EU

Jak již z názvu vyplývá, právní rámec v problematice přijetí eura, tedy Hospodářskou a měnovou unii, výhradně spravuje Evropská unie. Právo v tomto případě je ukotveno v jejich dokumentu nazvaném Smlouva o EU a to konkrétně v druhém článku. Dále je nalezneme i ve Smlouvě o fungování (článek 120 až 144) nebo několika dalších protokolech. Spolupráci Evropské centrální banky a dalších centrálních bank upravuje Protokol o statusu systému ECB a CB, vedle nich ale

⁵² ZÁKON O BANKÁCH. č 126/2002 Sb. [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW:<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/>>.

nemalou roli plní i Protokol o proceduře při nadměrném schodku nebo o konvergenčních kritériích.

V případě nových členských států EU je problematika upravena v Aktu o podmínkách přistoupení k EU (článek 4). Ten tvoří zásadní význam a podmínku přistoupení k EU. Nové členské země jsou dočasně zbaveny povinnosti zavedení eura, ale mohou se zároveň účastnit Hospodářské a měnové unie.⁵³

5.5.2 Sekundární právo EU

Sekundární právo je rozděleno do dvou částí. První řeší oblast technické přípravy přijetí eura. Spadá do ní převážně Nařízení jednotlivých ustanovení týkajících se zavedení nové měny č. 1103/97, které vydala Rada EU spolu s Nařízením č. 974/1998 o zavedení eura a Nařízením o přepočtu koeficientů mezi eurem a ostatními měnami členských států č. 2866/98.

Druhá část sekundárního práva se zabývá problematikou Paktu stability a růstu. Tu upravuje Nařízení č. 1467 z roku 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku. Dále také Nařízení č. 1466 ze stejného roku o posílení dohledu nad hospodářskými politikami a stavy rozpočtů a o posílení koordinace hospodářských politik a nakonec také Nařízení č. 479/2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku.

5.5.3 Judikatura Evropského soudního dvora

Vedle primárního a sekundárního práva EU je nedílnou součástí podmínek přijetí eura i rozhodnutí Evropského soudního dvora. Důležitým rozhodnutím je v tomto případě kauza C-19/03 z roku 2004, jejímž předmětem je žádost Langericht München proti O2 Germany nebo kauzu C-359/05 Estageru SA versus Receveur principál de la recette des douanes de Brive. V obou dvou případech Evropský soudní dvůr řeší otázku přepočtu částky národní měny na euro.⁵⁴

Předchozí případy poukazují na mezery, které je potřeba v problematice přijetí eura řešit a zejména prosadit novelizací do příslušných zákonů.

⁵³ PRÁVNÍ PŘEDPISY. č. 126/2002 Sb. [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW:<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_pravni_predpisy.html>.

⁵⁴ ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA. Rozsudek soudního dvora č. C-19/03. [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/>>.

5.6 Úkoly České národní banky v přijetí eura

Hlavní úkol v procesu přijímání eura bude mít bezpochyby Česká národní banka a její správnost pocítí ekonomika celé České republiky. ČNB bude závislá na politických rozhodnutích naší vlády a ES. Nastiňme nyní základní úkoly ČNB v souhrnném přehledu.

První z nich je nutnost kontroly plnění maastrichtských kritérií a každoroční evaluační dokument srovnávající situaci a eurozónou. Dalším pak zajištění mezirezortní spolupráce, která přispěje k vytvoření komplexní metodiky přestupu na euro. ČNB nemine ani vlastní novela, která povede k integraci do Eurosystemu jako nezbytné podmínky pro přijetí měny.

Z posledních neméně důležitých nezbytností jmenujme změny v oblasti účetnictví, informačních technologií, bezhotovostního a hotovostního platebního styku nebo změna ve finančních službách. Přijetí eura se nakonec neobejde bez řádné komunikace s veřejností, jehož dopad může výrazně ovlivnit následující volební období.⁵⁵

⁵⁵ ZAVEDENÍ EURA. *Prezentace pro rozpočtový výbor PS*. [online]. 2007 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20071107_rozpctovy_vybor_euro.pdf

Závěr

Diplomová práce se zabývala pozitivními i negativními aspekty přijetí jednotné měny v evropských zemích. Podává komplexní pohled na danou problematiku, zahrnující jak podstatné historické milníky, tak také institucionální a právní rámec. V této diplomové práci jsem se zaměřila jak na vzor procesu přijímání eura ostatními členskými zeměmi, který může pomoci v přípravě České republiky na přechod od české koruny k euru, tak i na samotné úkoly České národní banky sehrávající v tomto případě stěžejní roli. Práci jsem rozdělila do čtyř kapitol: Historie ECB; Úkoly, cíle a funkce ECB; Euro a Harmonizace bank ČR a ES.

První kapitola předložené studie se zaměřuje na historické aspekty vedoucí k měnové unii a k euru. Její počátek sahá již do Římských smluv, ke kterým se v práci několikrát opět navracím. Zmiňuji jednotlivé systémy a to Brettonwoodský systém, Wernerovu zprávu, Evropský měnový systém, ale zejména také Evropský akt a Delorovu zprávu. Jednotlivé systémy doplňuji informacemi o Maastrichtské smlouvě a jejich 4 konvergenčních kritériích. Na závěr popisuji Evropský systém centrálních bank pro doplnění veškerých souvislostí.

Na první kapitolu plynule navazuji s úkoly, cílem a funkcí ECB. V prvé řadě jsem shledala prioritní vysvětlit pojem ECB spolu s dobou jejího vzniku a navazující historií. Pokračuji definováním smyslu existence dané instituce a jejího přínosu pro společnost. Dále se zaměřuji na jednotlivé cíle ECB, kterým se podrobně věnuji ve stěžejní části mé práce. Kapitulu zakončuji pojmenováním nejdůležitějších funkcí ECB, výčtem vnitřní struktury této instituce a zamyšlením nad mocí a odpovědností tohoto jedinečného impéria.

Předposlední kapitola je nazvaná prostě, Euro. Považovala jsem za nezbytné pojmenovat tuto finanční hodnotu. Stejně tak jako v předchozí kapitole, představuji jeho jednotlivé definice a historii. Studii jsem ale rozšířila i o vlastní pohled na výhody a nevýhody přijetí eura a zejména pak na možný proces přijetí nové měny Českou republikou. Byla jsem si vědoma, že nemohu zaměřit svoji pozornost pouze na její hotovostní formu, ale že také druhá bezhotovostní vyžaduje řadu adaptačních

mechanismů, které napomohou k vytvoření harmonizovaného, funkčního a jednotného vnitřního trhu EU.

Harmonizace bank ČR a ES tvoří závěrečnou kapitolu mé práce. Zpočátku se zaměřuje na první a druhou bankovní směrnici a další nezbytné direktivy, poté navazuje výčtem pokusů o harmonizaci na českém území. Stěžejní část této kapitoly však přikládám legislativnímu rámci přijetí nové měny, v němž vidím vysoký potenciál pro další pokračování, navázání na moji diplomovou práci. Kapitulu završuji zamyšlením nad úkoly České národní banky, která v procesu přijetí eura bude hrát nejvýznamnější roli.

Osobně si myslím, že přijetí eura Českou republikou bude pro zemi velice dobrá ekonomická zkušenost. Napomůže zároveň zjednodušení peněžního styku s jednotlivými státy EU. Česká republika je na dobré institucionální a legislativní cestě k zavedení nezbytných novelizací. Na druhou stranu, hodnota eura je zejména v poslední době výrazně ovlivněna celosvětovou ekonomickou krizí a jeho stabilita je díky tomu nejistá. Tato situace způsobuje, že některé členské státy, které euro přijaly, jmenujme například Německo a Slovensko, zvažují návrat k původní měně. V průběhu let uvidíme, do jaké míry bude přijetí eura přínosné pro českou ekonomiku.

Resumé

Topic of my thesis: the European Central Bank and the introduction of the euro in the Czech Republic, at the first deals with the history of the ECB, which extends from the Roman treaties, continues with the individual monetary systems to the establishing of the ESCB in the forehead with the ECB.

The second chapter is called Tasks, objectives, functions of the ECB. There I try to explain this institution in details, including its authority, the concept of independence and responsibility.

Followed by a chapter about the euro, which I try to make more understandable to you. I do not forget its cash and cashless form, pros and cons, and different types of scenarios for its implementation to the Czech Republic with a choice of the best.

Thesis concludes the chapter on the harmonisation of the banks of the Czech Republic and the EC, which is necessary for the smooth transition to the common currency. Here I show you the core of the legislation of the topic.

The aim of this thesis is to submit a comprehensive look at those issues.

Literatura a zdroje

- TOMÁŠEK, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu*. 1. Vyd. Praha: Linde, 1997
- TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*, 2. aktualiz. a dopl. vydání, v Praze: C.H. Beck 2007
- Hanspeter K. Scheller, *Evropská centrální banka- historie, role a funkce*, 2. upravené vydání publikace z roku 2006, © Evropská centrální banka, 2006
- Hanspeter K. Scheller, *The European Central Bank - History, role and functions.* © European Central Bank, 2004
- ECB (2004), *The monetary policy of the ECB*, © European Central Bank, 2004
- ŠIŠKOVÁ, N., STEHLÍK, V., *Evropské právo 1 : Ústavní základy Evropské unie*. Praha:Linde, 2007
- HOLUB, A.: *Česká ekonomika na cestě do Evropské Unie*. 1. Vyd. Praha: ProfessionalPublishing, 2003
- Brůžek, G. Smrčková, M. Základník, *Evropská měnová integrace a Česká republika*, Praha: Velryba, 2007
- Lubor Lacina a kol., *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*, 1. vydání, Praha, C H Beck, 2007
- ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA. *Rozsudek soudního dvora č. C-19/03*. [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/>>.
- ZAVEDENÍ EURA. *Prezentace pro rozpočtový výbor PS*. [online]. 2007 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: < http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20071107_rozpctovy_vybor_euro.pdf >.
- PRÁVNÍ PŘEDPISY. *č 126/2002 Sb.* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW:<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_pravni_predpisy.html >.
- ZÁKON O BANKÁCH. *č 126/2002 Sb.* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW:< <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/> >.
- ZÁKON O BANKÁCH. *Zákon č.21/1992Sb.* [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: < <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/> >.
- The World Bank. *Council Directive 77/780/EEC* [online]. 2010 [cit. 2011-12-30]. Dostupný z WWW: <http://www.gbld.org/>.
- European Central Bank. *Opinion of the European Central Bank od 30 March 2000*. [online]. Madrid.: 2010 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW:<http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/CON_00_04.pdf>.
- European Union. *Principles od European Contract Law* [online]. 2003 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW: < <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.part1.1995/>>.

- Úřad vlády ČR. *Bílá kniha o přípravě přidružených zemí střední a východní Evropy naintegraci do vnitřního trhu Evropské unie*. [online]. Česká republika.: 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupný z WWW: <http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/acea27caf924b5e2c12563b7006ab475?OpenDocument>>.
- www.zavedenieura.cz
- www.euroskop.cz
- www.ecb.europa.eu
- Nařízení Rady (ES) č. 2532/98 ze dne 23. listopadu 1998 o pravomoci Evropské centrální banky uvalovat sankce (Úř. věst. L 318, 27.11.1998, s. 4)
- NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 974/98 ze dne 3. května 1998 o zavedení eura
- Nařízení Rady (ES) č. 975/98 ze dne 3. května 1998 o nominálních hodnotách a technických specifikacích euromincí pro peněžní oběh

Přílohy

Tabulka č.1-členi ERM.....	str 14
Tabulka č.2-bankovky.....	str 48
Tabulka č.3-mince.....	str 49
Tabulka č.4-srovnání pozitivních a negativních stránek Madridského scénáře a scénáře Big Bang.....	str 58
Schéma č.1-postup zavedení eura v ČR.....	str 53

Článek:

Eurozóna je chybná od samého začátku, překvapil architekt společné měny

Další ostrá kritika k realizaci projektu společné evropské měny přišla tentokrát z nečekaných úst, když výtkami nešetřil někdejší předseda Evropské komise a jeden z tvůrců eura Jacques Delors. V rozhovoru pro britský deník Daily Telegraph prohlásil, že samotná idea jednotné měny není špatná, fungování eurozóny je však podle něj od začátku chybné.

Delors působil v čele EK mezi lety 1985 až 1995. Je jedním z klíčových architektů jednotné evropské měny. V interview kritizoval způsob, jakým státy eurozóny projekt společné měny realizovaly. Podle něj může za současnou dluhovou krizi nedostatek centralizované koordinace hospodářské politiky jednotlivých zemí, jehož vinou někteří členové roztočili spirálu neudržitelného dluhu.

Politici podle něj přehlíželi, že některé ekonomiky byly v základu slabé a státy eurozóny hospodařily nevyváženě.

„Ministři financí nechtěli vnímat cokoliiv sporného, co by museli řešit,“ prohlásil 86letý Francouz. Trvá na tom, že všechny země eurozóny musí přijmout svůj díl zodpovědnosti za dluhovou krizi, která vedla až k obavám o přežití [eura](#). „Každý si musí sáhnout do svědomí,“ řekl.

Příliš málo, příliš pozdě

Podle Delorse měli pravdu ti členové [EU](#), kteří euro nezavedli s poukazem na to, že bez jednotného řízení nemůže společná měna fungovat, jak namítala například [Velká Británie](#). „Káplí na to,“ souhlasí Delors.

Reakci současných lídrů EU charakterizoval slovy „příliš málo, příliš pozdě“.

V projektu eura se podle něj odrážejí protichůdné elementy, jakými jsou německá tvrdohlavost v požadavku přísného dohledu nad fungováním měny a absence jasné vize u všech ostatních zemí.

Delors vyslovil své výhrady v době, kdy má eurozóna před sebou kritický týden. [[celá zpráva](#)]

V pátek německá kancléřka [Angela Merkelová](#) oznámila, že Evropa musí zapracovat na zavedení fiskální unie ve snaze rozpočtově umravnit některé členské státy. Spolu s francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym volá po změnách ve smlouvách o EU. [[celá zpráva](#)]

Oba lídři se mají sejít v pondělí, aby dojednali společné návrhy, které hodlají předložit příští týden na zasedání špiček EU.

fia, [Novinky](#)

[cit. 2011-12-03]

Zdroj:

<http://www.novinky.cz/ekonomika/252413-eurozona-je-chybna-od-sameho-zacatku-prekvapil-architekt-spolecne-meny.html>

